

**Gyöngyvirág
Óvoda**

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Készítette: Nemesbődi Gyöngyvirág Óvoda nevelőtestülete

“Életem legfontosabb viselkedési szabályait egytől egyig az óvodában sajátítottam el... Azt, hogy hogyan éljek, mit tegyek, mind az óvodában tanultam meg. Az egyetemen a bölcsesség nem volt különösebb érték, az óvodában annál inkább. Íme, amit ott tanultam:

Ossz meg mindent másokkal!

Ne csalj a játékban!

Ne bántsd másikat!

Mindent oda tegyél vissza, ahonnét elvitted!

Rakj rendet magad után!

Ne vedd el a másét!

Kérj bocsánatot, ha valakinek fájdalmat okoztál!

Evés előtt moss kezet!

Húzd le a vécét!

A frissen sült sütemény és a hideg tej, tápláló!

Élj mértékkel! Minden nap tanulj, gondolkodj, rajzolj, fess, énekelj, táncolj, játssz és dolgozz egy keveset! Délutánonként szundíts egyet! A nagyvilágban óvatosan közlekedj, fogd meg a társad kezét, és ne szakadjatok el egymástól! Ismerd fel a csodát! Ne feledd a magocskát a műanyag pohárban: a gyökerek lefelé terjeszkednek, a növények felfelé, és senki sem tudja pontosan, mindez hogy van, de valamennyien hasonlóképpen élünk...

És akárhány éves is vagy, még mindig érvényes a szabály: a nagyvilágban fogd meg a társad kezét, és ne szakadjatok el egymástól.”

(Robert Fulghum)

Tartalom

1.	Bevezető.....	5
1.1.	Az óvoda jellemző adatai	5
1.2.	A pedagógiai program módosításának indoklása.....	6
1.3.	A Nemesbódi Gyöngyvirág Óvoda bemutatása	6
2.	Óvodánk nevelési célja és alapelve.....	8
2.1.	Nevelési célunk.....	8
2.2.	Alapelvünk	8
2.3.	Értékek, amelyek közvetítésére törekszünk.....	8
3.	A Nemesbódi Gyöngyvirág Óvoda Pedagógiai Programjának rendszerábrája	9
4.	Gyermekkép, óvodakép	10
4.1.	Gyermekképünk	10
4.2.	Óvodaképünk.....	10
5.	Az óvodai nevelés feladatai	11
5.1.	Az egészséges életmód alakítása	11
5.2.	Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	17
5.3.	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	20
6.	Az óvodai élet megszervezése	24
6.1.	Személyi feltételek.....	24
6.2.	Tárgyi feltételek	24
6.3.	Napirend.....	25
6.4.	Hetirend.....	27
6.5.	Ünnepek, megemlékezések.....	27
6.6.	Az óvoda kapcsolatai.....	30
6.7.	Dokumentáció	32
7.	Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai	35
7.1.	A játék.....	36
7.2.	Verselés, mesélés	39
7.3.	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	42
7.4.	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	44
7.5.	Mozgás	47
7.6.	A külső világ tevékeny megismerése	50
7.7.	Környezettudatos életmódra nevelés	54
7.8.	A munka jellegű tevékenységek.....	57
7.9.	A tevékenységekben megvalósuló tanulás	59
7.10.	A drámajáték lehetőségei az óvodában.....	62
8.	Az óvoda gyermekvédelmi feladatai, szociális hátrányok enyhítése, esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések.....	64
9.	A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése.....	67
9.1.	Sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelése.....	67
9.2.	Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése.....	79
10.	A pedagógiai munka ellenőrzése.....	80
11.	A pedagógiai program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke.....	80
	80	
	LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	82
	Érvényességi rendelkezések.....	82
	Rendelkezések a pedagógiai program módosításának elfogadásáról.....	83

A Pedagógiai program törvényi háttere

- Magyarország Alaptörvénye
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- 2011. évi CXC. törvény módosítása a 2019. évi LXX. törvény
- A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény
- A Munkatörvénykönyvről szóló 2012. évi I. törvény
- A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról szóló 1997. évi XXXI. törvény
- Az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2013. évi CXXV. törvény
- 363/2012 (XII. 17.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról,
- A Kormány 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról
- 229/2012 (VIII. 28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelési törvény végrehajtásáról
- 20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktató intézmények működéséről és névhasználatáról
- A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve (Oktatási hivatal – Irányelvek és alapprogramok)
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
- 48/2012. (XII. 12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 346/2013.(IX.30) Korm. rendelet a pedagógus továbbképzésről, pedagógus – szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről

1. Bevezető

1.1. Az óvoda jellemző adatai

Az óvoda neve: Nemesbódi Gyöngyvirág Óvoda

OM azonosító: 036554

Címe: 9749 Nemesbód, Kossuth Lajos u. 35.

Telefon: 94/353-245

Email: ovoda.nemesbod@gmail.com

Az óvoda fenntartója: Nemesbódi Óvodafenntartó Társulás

Címe: 9749 Nemesbód, Kossuth Lajos u. 15.

Telefon:94/354-014

Email: onkormanyzat@nemesbod.hu

Óvodai csoportok száma: 2

Férőhelyek száma: 50 fő

A költségvetési szerv főtevékenységének államháztartási szakágazati besorolása:

851020 - Óvodai nevelés

A költségvetési szerv alaptevékenységének kormányzati funkció szerinti megjelölése:

091110 - Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai

091120 - Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai

091140 - Óvodai nevelés, ellátás működtetési feladatai

096010 - Óvodai intézményi étkezés

096025 - Munkahelyi étkeztetés köznevelési intézményben

Ténylegesen végzett TEÁOR besorolás szerint:

Fő tevékenység: 8510 - Iskolai előkészítő oktatás

Az intézmény jogszabályban meghatározott közfeladata:

- Az alapító okirat szerint óvodai nevelés
- Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai nevelése integráltan

- A gyermek 2,5 éves korától ellátja- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásáról szóló törvényben meghatározottak szerint- a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokat.
- Óvodai étkeztetés
- Képességfejlesztés
- Óvodai fejlesztő program szervezése.
- A többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése.

Az intézmény működési területe:

A társult települési önkormányzatok közigazgatási területe. Az óvoda szabad kapacitása terhére más önkormányzatok területéről is fogad gyermekeket.

1.2. A pedagógiai program módosításának indoklása

Az óvoda pedagógiai programja 2013 – ban készült az Alapító okirat, az Óvodai nevelés országos alapprogramja és a Nemzeti köznevelési törvény előírásai alapján.

A jelenlegi módosítást az Óvodai nevelés országos alapprogramjának és az óvoda Alapító okiratának módosítása, valamint a stratégiai dokumentumok koherenciájának megteremtése indokolja, melyek alapján a nevelőtestület a program megújítása mellett döntött.

1.3. A Nemesbódi Gyöngyvirág Óvoda bemutatása

A Nemesbódi Gyöngyvirág Óvoda / 9749 Nemesbőd, Kossuth Lajos u. 35. / Vas megye 650 fő létszámú községének, Nemesbődnek egyetlen köznevelési intézménye, Szombathelytől 10 km távolságra. A község teljes infrastruktúrával ellátott település, kiépült víz, szennyvíz és földgáz hálózata van.

Az óvodába Nemesbődről, illetve Vátról érkeznek a családok, jól ismerik egymást, az intézményt és annak hagyományait.

Óvodánk épülete jól megközelíthető, csendes, nyugodt helyen található. Környezetünk kialakításánál arra törekedtünk, hogy gyermekeinket derűs, kiegyensúlyozott szeretetteljes légkör vegye körül.

A csoportszobák ablakai a közeli sportpályára és kiserdőre néznek, berendezésük barátságos, ízléses, természetes anyagokkal, óvónői, valamint gyermeki munkákkal és sok virággal

díszített. A csoportszobákhoz tágas öltöző és mosdó tartozik, melyet a csoportok időeltolással használnak.

Tornaszobával nem rendelkezünk, a mozgásos tevékenységeket a csoportszobák átrendezésével oldjuk meg illetve jó idő esetén, az udvaron.

Óvodánk külső és belső környezetének szépítése folyamatos, a szülők és dolgozók segítségével történik. A tárgyi feltételek bővítése, pótlása évente költségvetéstől függően, ill. lehetőség szerint pályázati pénzből biztosított.

A két óvodai csoport összetételét tekintve vegyes életkorú, mert véleményünk szerint a vegyes csoportban, a különböző életkorú gyerekek családiasabb közösséget hoznak létre, a testvérek egy csoportba kerülhetnek egymással, így könnyebb a beilleszkedés és nagyobb érzelmi biztonságban érzik a gyermekek magukat. A szociális tanulásra gazdagabb lehetőségek adódnak, eredményesebb az egyéni fejlődés és fejlettség szerinti beiskolázás.

A tanköteles korú gyermekek logopédiai fejlesztését a Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szombathelyi Tagintézményéből érkező, utazó logopédus látja el heti 2x2 órában.

Az óvodából a gyermekek az Apáczay Csere János Általános Iskola Váti Tagintézményébe járnak iskolába, ezért a két intézmény között szoros a kapcsolat, közös rendezvényeket, összejöveteleket, játékos délelőttiakat tartunk.

Intézményünk Óvodafenntartó Társulással működik Vát község Önkormányzatával együtt.

Az intézménybe a Vátról érkező gyermekek kísérete biztosított.

Intézményünk gyermekközpontú, a gyermekekkel együtt élünk, a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására törekszünk. Gondoskodunk a sokszínű tevékenységekről a játék elsődleges szempontjának szem előtt tartásával. Hangsúlyos szerepet kap a fokozott mozgásigény, a mozgásfejlesztés biztosítása, hiszen életkori sajátosság alapján, mozgáson keresztül fejlődnek a legeredményesebben gyermekeink.

A tanulás fő formája a tevékenységben magvalósuló tanulás, a cselekvéses tanulás, utánzással történő tanulás, mely a gyermek egész napi tevékenységében jelen van.

Az egyéni képességbeli, és érzékelési különbség fejlesztését a folyamatos, egyénre szabott differenciált bánásmóddal valósítjuk meg.

2. Óvodánk nevelési célja és alapelve

2.1. Nevelési célunk

- Gyermekünk szeretetteljes, derűs, érzelmi biztonságot nyújtó környezetben éljék mindennapjaikat.
- A gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszünk az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével
- Egyformán magas színvonalú nevelés, a meglévő hátrányok csökkentése, felzárkóztatás és tehetséggondozás
- A családokkal való szoros együttműködés az elfogadás és kölcsönös bizalom légkörében
- A természetet szerető, ápoló és védő, emberi értékekkel és erkölcsi ítélőképességgel bíró, boldog emberek nevelése.

2.2. Alapelvünk

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, és ebben az óvodák csak kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be;

Óvodai életünkben a mindennapok során elsődleges szempont a gyermekek mindenek felett álló érdekeinek érvényesítése. A ránk bízott gyermekeket szeretetben, türelem, a bizalom légkörében szeretnénk nevelni, valamint élményekben, örömeinkben gazdag óvodai életet kívánunk biztosítani számukra. Arra neveljük őket, hogy fogadják el társaik egyéniségét, a másságot, tudjanak alkalmazkodni, s a konfliktusokat ne durvasággal, erőszakkal, árulkodással oldják meg, hanem beszéljék meg, majd közösen találjanak ki megoldási lehetőségeket. Az óvodapedagógus feladata, felelőssége megismertetni, elfogadtatni, ezeket az elvárásokat, magatartásával és viselkedésével példát mutatni a gyermekeknek. A nevelés során alkalmazott pedagógiai hatások, melyek a gyermekek személyiségéhez igazodnak, segítik egyéni képességeik és készségeik kibontakozását, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával.

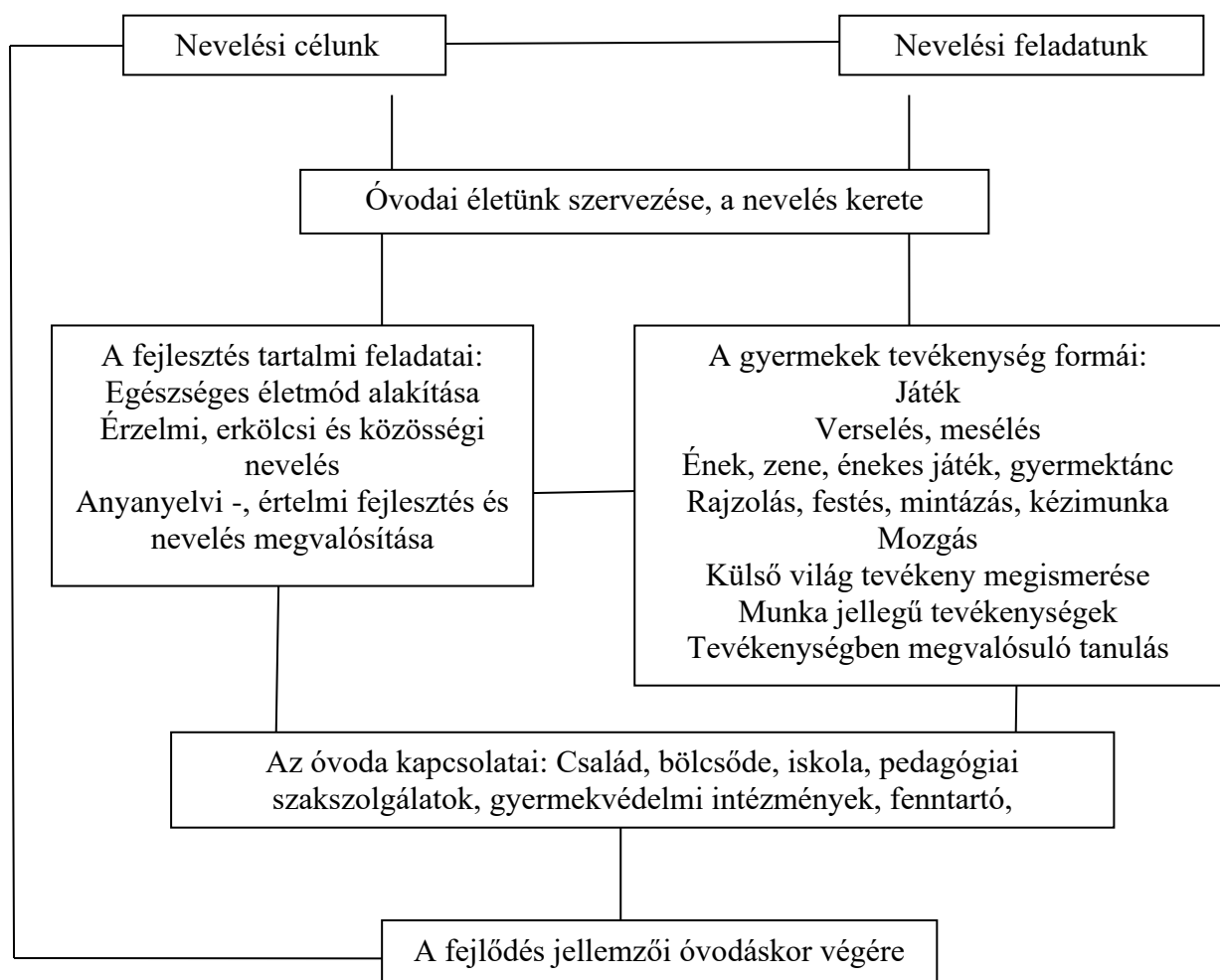
2.3. Értékek, amelyek közvetítésére törekszünk

- ✓ Szeretet, megértés és összetartozás érzésének erősítése
- ✓ Elfogadás és tisztelet, egymásra figyelés képességének kialakítása
- ✓ Gyermekek közötti harmonikus kapcsolatok ápolása
- ✓ Bizalom érzésének erősítése

- ✓ Egészséges életmód szemléletének kialakítása
- ✓ Anyanyelvi kultúra ápolása, az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés
- ✓ Tudás és tanulás igényének megalapozása
- ✓ Viselkedés kultúra elsajátítása
- ✓ Önfegyelem és felelősségtudat kialakítása
- ✓ Rendszeretetre nevelés
- ✓ Esztétikai érzék alakítása
- ✓ Természetvédelem-környezettudatos magatartás megalapozása
- ✓ A helyi hagyományok és néphagyományok ápolása, a hazai tárgyi kultúra értékeinek szeretet és védelme

3. A Nemesbódi Gyöngyvirág Óvoda Pedagógiai Programjának rendszerábrája

4. Gyermekkép, óvodakép

4.1. Gyermekképünk

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakoztatásának.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van.

Az óvodáskor a különbözőségek elfogadásának különlegesen érzékeny időszaka, ezért az elfogadó pedagógiai légkörben a gyermek személyiségéből adódóan maga is elfogadóvá, empaticussá és együttműködővé válik.

4.2. Óvodaképünk

Célunk, hogy elősegítsük a gyermekek személyiségének sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, a hátrányok csökkentését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

Gondoskodunk a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről: a testi, szociális és értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról, a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermekek egyéni képességeikhez igazodó műveltségtartalmakról, az emberi értékek közvetítéséről, a gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges személyi és tárgyi környezetről.

Arra törekszünk, hogy óvodánkban a gyermek fejlődéséhez és neveléséhez szükséges legmegfelelőbb feltételek biztosításával, az óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkciók teljesítése közben megteremtődjenek a gyermekekben a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső, pszichikus feltételei.

A gyermeki tulajdonságok, készségek és képességek alakítása vidám, boldog, örömteli, szabad, játékos, bizalmas óvodai életben valósulhat meg, minden esetben igazodva a gyermek személyiségéhez, szükségleteihez, képességeihez.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője. Óvodánk nyitott a szülők számára. A befogadás időszakában, közös programokon, nyílt ünnepek alkalmával a szülők betekintést nyerhetnek gyermekeik óvodai életébe.

Az óvodai nevelőmunka kulcsszereplője, a gyermekek közösségi életének irányítója, az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára, elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermeknek. Nevelőtestületünk szakmai tudására, saját emberi erőforrására, adottságára, végzettségére támaszkodva, a mai kor társadalmi igényeinek megfelelően, korszerű, a nevelés távlatait is figyelembe vevő óvodai nevelőmunkát végez. Óvodapedagógusaink átlátják a nevelési távlat céljait, valóra tudják váltani emberi és pedagógiai törekvéseiket és megtalálják az óvodás korú gyermekek fejlesztésének szépségeit,

Fontosnak tartjuk szakmai tudásuk, módszertani, pszichológiai ismereteik folyamatos korszerűsítését önképzéssel és továbbképzéseken való részvétellel.

A pedagógusok céljainak megvalósításában nagy segítséget nyújtanak az alkalmazotti közösség tagjai a dajkák is.

Vállaljuk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek - HH, HHH, tehetséges, illetve sajátos nevelési igényű, - elfogadását, befogadását. Biztosítjuk a nemzetiséghez tartozó és hazájukat elhagyni kényszerülő (migráns) gyerekek önzonosságának megőrzését, ápolását, multikulturális nevelésen alapuló integrációját, társadalmi integrálását.

5. Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- Az egészséges életmód alakítása
- Az érzelmi, az erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés
- Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

5.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű, hozzájárul az egész személyiség alakulásához.

Célunk:

- Az egészséges életre nevelés, az egészség megőrzésére, megerősítésére, egészséges életmódra történő felkészítés
- Az egészségfejlesztő tevékenység során az egészségi állapot pozitív irányú változása.
- A gyermekek testi – lelki egészségének megalapozása, valamint a testi fejlődésük elősegítése és az egészség védelme.

Feladatunk:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az egészséges életmód szokásainak alakítása

- a. gondozás
- b. testápolás,
- c. étkezés
- d. öltözködés
- e. mozgás
- f. pihenés
- g. betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés
- h. a környezet védelme és megóvása, környezettudatos magatartás megalapozása

a. Gondozás

A gondozás az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége, egész óvodai életünket átszövi. A gyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti a növekedését, fejlődését, hozzájárul egészség megőrzéséhez, a jó közérzet és az egészséges életmód kialakulásához. Megteremti a nevelési hatások kedvező érvényesülésének feltételeit, ezzel hozzájárul az egész személyiség alakulásához.

A családból vagy a bölcsődéből érkező gyermek számára az új környezetben nemcsak a tárgyi feltételek, hanem az életritmus is szokatlan. Az átmenetet megkönnyítheti a szülőkkel való közös beszoktatás, az otthonról hozott kedves, személyes játék és az óvónő személyisége is.

A gyermekek eredményes gondozása érdekében szorosan együttműködünk a családokkal. Fontosnak érezzük, hogy a szülők is segítsék a gyermek érzelmi feloldódását, óvodai beilleszkedését.

b. Testápolás

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres, szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaságigényük kialakulását szolgálja.

Minden gyermek számára biztosítjuk a saját személyi felszerelés- jellel ellátott törölköző, fésű, fogmosó felszerelés, tornafelszerelés, ágynemű. A gyermeköltözőkben minden gyermek rendelkezésére áll jellel ellátott szekrény (polc), ahol a saját ruházat, váltóruha, cipő tárolására van lehetőség. Tisztálkodáshoz rendelkezünk elegendő számú, a gyerekek méretének megfelelő mosdókagylóval, szappantartóval (folyékony szappanadagolóval), körömkefével. A gyermekmosdókban elegendő számú gyermek-méretű WC van, melyekben függönyökkel oldjuk meg az intimitást. A gyermekek számára az orrtörléshez, orrfújáshoz a papírzsebkendő elérhető helyen, kézmagasságban lévő tárolóban található, melynek higiénikus eldobására szintén gondot fordítunk. A nap bármely szakában minden gyermek számára rendelkezésre áll a vízfogyasztás lehetősége.

Járványos időszakban fokozottan figyelünk a higiénias szabályok betartására.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Önállóan mosakodnak, törölköznek
- Helyesen használják a Wc – t és a Wc papírt
- Fogat mosnak és a fogápoló szereket tisztán tartják
- Hajukat rendben tartják
- Zsebkendőjüket használják és helyesen fújják az orrukat

- Tüsszentéskor, köhögéskor kezüket a szájuk elé tartják

c. Étkezés

A gyermek növekedésének és fejlődésének egyik legfontosabb feltétele az étkezés. Az étkezés megszervezése és kulturált lebonyolítása fontos gondozási feladatunk, mert az ízlésesen terített asztal látványa fokozza az étvágyat és egyúttal viselkedésre készíteti a gyermekeket.

A gyermekekkel közösen végzett előkészületek során biztosítjuk a kulturált étkezés feltételeit a szükséges eszközök (tányérok, evőeszközök, poharak, terítő, szalvéta) megfelelő méretben és mennyiségben elérhető helyen, biztonságosan tárolva rendelkezésre állnak. A feltálatott ételek elnevezését megtanítjuk a gyerekeknek, egy-egy ismeretlen étel bevezetésénél gondolunk arra, hogy a gyermek először kóstolja meg, így kedvcsináló ismereteket nyújtunk az ételről. Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, ezzel igyekszünk megszerettetni az új ízeket.

Megszervezzük, és fokozott figyelemmel kísérjük a különleges étrendet igénylő gyermekek étkeztetését (tejérzékeny, lisztérzékeny, migráns gyermekek).

A gyermekek különböző étkezési szokásokkal érkeznek otthonról, ezért lehetővé tesszük, hogy a szülők tájékozódhassanak a gyermekek étrendjéről, illetve az étkezési szokásokról.

A korszerű táplálkozási szokások kialakítása érdekében és a vitaminok pótlására a szülők támogatásával gyümölcsöket és zöldséget is fogyasztunk

Biztosítjuk, hogy folyadék, víz egész nap álljon a gyermekek rendelkezésére.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Étkezés közben kulturáltan viselkednek.
- Igénylik és vigyázzák az asztal esztétikus rendjét.
- Önállóan öntenek folyadékot.
- Az evőeszközöket helyesen fogják és használják
- Késsel-, villával esznek.

d. Öltözködés

Megfelelő ruházatban a gyermek nem fázik, ezért folyamatosan kérjük a szülőket a réteges és praktikus öltözet biztosítására. Ügyelünk arra, hogy megfelelő feltételeket, elegendő időt és helyet biztosítsunk az öltözködéshez, megismertetjük a gyermekeket a különböző fogásokkal, melynek segítségével egyre önállóbbak lehetnek.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Önállóan megfelelő sorrendben vetkőznek és öltöznek.
- Ruháikat hajtogatva teszik a helyére.
- Tudnak cipőt kötni.
- Önállóan segítenek magukon, ha fáznak vagy melegük van.

e. Mozgás

A mozgás jelentős szerepet tölt be az egészséges életmódra nevelésben, kedvezően hat a szervezet fejlődésére. Elősegíti a légző és keringési rendszer, a csont és izomrendszer fejlődését. Arra törekszünk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat egyénileg gyakorolják sokféle mozgásfejlesztő eszközzel. A szervezett mozgástevékenységekkel is elősegítjük a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését. Mozgásszükségletük kielégítése érdekében, a napi torna foglalkozások mellett gyakran szervezünk játékos udvari mozgást, melyet beépítünk a gyermekek mozgáskultúrájába. A gyerekek az udvaron annyit mozoghatnak, amennyire egyénileg igényük van. Az önállóan kezdeményezett játékok olyan mozgásformák elvégzésére is készítetik a gyermeket, amelyeket egyébként nem próbálnának ki. Rendszeresen szervezünk közös sétákat és kirándulásokat is, melyek a mozgásigény kielégítésén túl együttes élményt is jelentenek a csoportok számára és erősíti a közösségi érzést is.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek a szabadban és a teremben is megfelelő kényelmes öltözékben legyenek, mely nem akadályozza őket a mozgásban.

f. Pihenés

A gyermekek alvásszükséglete kielégítésének egy része az óvodára hárul. A pihenéshez, alváshoz folyamatos szellőztetéssel biztosítjuk a friss levegőt. A felesleges ruházatot leveszik és pizsamára cserélik a gyerekek.

A nyugodt pihenés, alvás egyik feltétele a zavaró belső és külső ingerek megszüntetése. Igyekszünk biztosítani a csendet és a nyugalmat. Elalvás előtt mesélünk és halk álomba ringató énekelgetéssel nyugtatjuk meg a gyermekeket. Figyelembe vesszük a gyermekek eltérő alvási igényét.

g. Betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása

Célunk: Egészségvédő, jó szokások kialakítása.

Feladatunk Az ismeretek közlésével, a helyes magatartás begyakoroltatásával a gyerekek felkészítése a gyakrabban előforduló betegségek megelőzésére, a védekezéshez szükséges magatartásformák begyakorlása.

Nagy hangsúlyt fordítunk a higiéniai szokások betartására, a környezet tisztántartására, szükség szerint fertőtlenítésre, az időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre. Az időjárástól függően a napi tevékenységek legnagyobb részét szabad levegőn szervezzük. A teremben való tartózkodáskor állandó szellőztetéssel biztosítjuk a levegőcserét.

Minden gyermek számára kérünk a szülőktől jellel ellátott egyéni tisztálkodási eszközöket (törölköző, fogkefe, fogmosó pohár, fésű) melyek tisztításáról, fertőtlenítéséről, pótlásáról rendszeresen gondoskodunk (pl. fogkefe.)

Szezonális fertőző betegségek megelőzésére- a szülők segítségével - vitaminban gazdag zöldségeket és gyümölcsöket fogyasztunk és hangsúlyozzuk annak fontosságát. Ebben az időszakban a higiéniai szabályok betartására fokozottan odafigyelünk. (intenzív szellőztetés, zsebkezdőhasználat, fertőtlenítés... stb.)

A betegségek megelőzése érdekében az évszakoknak megfelelően megteremtjük a gyermekek edzéséhez, rendszeres mozgáshoz szükséges feltételeket, minden adódó lehetőséget kihasználunk a levegőzésre, sétára, kirándulásra.

Az egészséges gyerekek védelmében az óvodában észlelt megbetegedéskor a gyermeket elkülönítjük, és gondoskodunk róla, hogy minél előbb megfelelő ellátásban részesüljön. A betegségből történő felgyógyulásakor a közösségbe való visszatérés szabályait érvényesítjük. Rendszeres kapcsolatot tartunk fenn az óvoda védőnőjével, indokolt esetben többszöri szűrést iktatunk be (pl. fejtetvesség)

h. A környezet védelme és megóvása, környezettudatos magatartás megalapozása

Cél: A környezeti higiénia iránti igény fogékonyságának kialakítása a gyermekekben, a környezettudatos és környezetbarát életvitel megalapozása

Feladat: A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása; a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;

Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megismertetése és mozgásigényének kielégítése csak tiszta, egészséges környezetben lehetséges, ezért nagy gondot fordítunk a megfelelő tárgyi környezet kialakítására, folyamatos karbantartására. Az óvoda udvarán a gyerekek szabad mozgását, edzését megfelelő, uniós igényeket kielégítő játékeszközök biztosítják, a homokozó pedig sokféle tapasztalási lehetőségre ad alkalmat.

Az óvoda helyiségeit ésszerűen, a pedagógiai feladatok megvalósítása érdekében használjuk fel és rendezzük be a gyermeki igényeknek megfelelően.

A balesetek megelőzése az óvoda minden dolgozójának fontos feladata.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára
- az ajtókat csendesen nyitják és csukják
- az eszközökkel óvatosan bánnak
- észreveszik, ha valami rendetlen és megszüntetik a rendetlenséget
- kialakul a környezettudatos magatartás

5.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Célunk: Érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör kialakítása.

Feladatunk:

- A gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék
- Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze
- Segítsük a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjünk teret önkifejező törekvéseinek
- Annak elfogadására és megértésére neveljük gyermekeinket, hogy az emberek különböznek egymástól
- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat), szokás és normarendszerének megalapozása
- A gyermekek nyitottságára építve segítsük a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére

- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus és az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be
- Együttműködés a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében

Az óvodapedagógus feladata:

- Tiszteletben tartja a gyermekek személyiségét, tudatosan keresi a bennük rejlő értékeket, felelősen és elfogadóan viszonyul a gyermekekhez.
- Az adott életkori sajátosságok figyelembevételével megismerteti a gyermekekkel az egyetemes emberi és nemzeti értékeket és azok tiszteletére neveli őket.
- Megalapozza, segíti, ösztönzi a gyermekeket a későbbi tudatos értékválasztásra és saját értékrendjük kialakítására.
- Ösztönzi a gyermekek közötti véleménycserét, fejleszti kommunikációs képességüket, harmóniát, biztonságot, elfogadó légkört teremt
- Elősegíti a társas kapcsolatok alakulását, és féltő gondossággal támogatja az együttjátszó kis csoportokat
- Figyelembe veszi és értékként közvetíti a gyermekek, közösségek eltérő kulturális, társadalmi háttérből adódó sajátosságait
- Érje el, hogy a társakkal való együttműködés során minden gyermek képes legyen belátásból, érzelmi elfogadásból saját akaratát alávetni másokénak, megteremti az általa irányított nevelési/tanulási folyamat során az együttműködési képességek fejlődéséhez szükséges feltételeket
- A gyermekeket egymás elfogadására, tiszteletére, kölcsönös támogatására, előítélet mentességére neveli
- Fejleszti a felelősségérzést és kötelességtudatot a gyermekekben
- Figyelmet fordít a különleges bánásmódot igénylő gyerekek segítésére a megfelelő differenciálással.
- Olyan pedagógiai eszközöket és módszereket alkalmaz, amelyben a gyermek és a gyermekközösség fejlődését a közösségfejlesztés, a játék és egyéb élménygazdag tevékenység sajátosságaira alapozza

- Felismeri a gyermekek személyiségfejlődési - az esetlegesen jelentkező - tanulási nehézségeit, és képes hatékony segítséget nyújtani a számukra vagy szükség esetén más szakembertől segítséget kérni.
- Tevékenységében a gyermekek életkorából következő fejlődéslélektani jellemzőinek ismerete tükröződik
- Segítse a gyermekeket tehetségük felismerésében, és tudatosan támogatja annak kibontakoztatását.
- Szakszerűen és eredményesen alkalmazza a konfliktusok megelőzésének és kezelésének módszereit. Támogatja a gyermekeket a konfliktusok önálló megoldásában.

A befogadás ideje alatt:

A gyermek szocializációjának első lépése az óvodai befogadás, melynek célja, hogy a gyermek minél rövidebb idő alatt tapasztalja meg a biztonságot, amely megalapozza, és elősegíti személyiségfejlődését.

Az óvodai hétköznapi megismeréséhez lehetőséget biztosítunk Óvodanyitogató nyílt nap alkalmával, melynek célja, hogy a jövőbeli óvodások és szüleik megismerhessék az óvodai életet, az intézmény sajátosságait, az óvoda dolgozóit, pedagógusait. Az ismerkedést segíti a szülői értekezlet, és igény esetén a családlátogatás, melynek során megbeszéljük a befogadás módját, menetét és a búcsúzás körülményeit is. A szülőknek javasoljuk és biztosítjuk, hogy a befogadás időszakában legyenek jelen, a befogadás idejét és módját a gyerek igényeihez igazítjuk, egyénre szabottan történik a fokozatosság elve szerint.

Az óvodapedagógus feladata:

- Előzetesen egyeztetni a fokozatos befogadás módját a családdal
- Engedi, hogy a gyerekek kedvenc játékaikat vagy a szívükhöz kötött kedves holmit magukkal hozhassák
- Figyelembe veszi a családból hozott szokásokat
- Felkészíti a csoportot az új gyermekek érkezésére
- Barátságának elfogadtatása által az óvodai élet megkedveltetésére törekszik.
- Közös játékokat, élményeket és tevékenységeket biztosít, amelyekben szívesen vesznek részt az új gyermekek is.

- Az egyes gyermekek szokásainak alakításával, érzelmi kötődéseknek segítségével a meghitt kapcsolatok kiépítésére törekszik
- Alkalmat ad az óvoda többi „lakójával” való megismerkedésre

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyerekek szívesen járnak óvodába, ragaszkodnak óvodájukhoz, képesek más csoportokkal együttműködni.
- Figyelemmel és türelemmel hallgatják az óvónő, dajka és társaik közléseit.
- Elsajátítják – alkalmazzák – igényükké válnak az alapvető viselkedési szabályok és egymást is figyelmeztetik erre. Udvariassági formák betartásával kommunikálnak.
- Köszönnek, segítenek egymásnak, együtt éreznek, érdeklődnek társaik felől.
- Szociálisan érzékenyekké válnak: önérvényesítésük elfogadható módon történik a társas kapcsolatokban, konfliktushelyzetekben képesek egyezkedni,
- A szokatlan megnyilvánulásokat (különbözőség) elfogadják, megértik, értékelik saját épségüket, aktívak, együttműködők, önértékelők, természetessé válik számukra a rászorulóknak nyújtott szükségszerű segítségadás.
- Konfliktushelyzetben keresi a megoldásokat, kompromisszumra képes.
- A megkezdett tevékenységet befejezik, feladattudata és szabálytudata kialakult
- Tiszteli és becsüli szülőföldjét és anyanyelvét
- Rá tud csodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó szépre, jóra és megbecsüli azokat

5.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

5.3.1. Anyanyelvi nevelés és fejlesztés

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az óvodai nevelésben kiemelt jelentőségű az anyanyelv fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása. Éppen ezért figyelniünk kell arra, hogy az anyanyelvünk ismeretére, megbecsülésére és szeretetére nevelés közben, fenntartsuk és ösztönözzük a

gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvét, támogassuk a gyermeki kérdéseket és törekedjünk azoknak megválaszolására.

Kommunikációs képességek:

- beszédhallás, beszédértés, szóbeli reprodukció, beszédelfogás, tiszta beszéd,
- hangok ejtése, szókincs,
- mondatszerkesztés,
- értelmes, folyamatos, összefüggő beszéd.

Az óvodapedagógus feladata:

- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésre szeretetére nevelés
- Figyelmet fordít a gyermekek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére
- Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása
- Pozitív mintát nyújt a gyermekek számára a verbális és nonverbális kommunikációjával
A személyes példa, a helyes minta adása kiemelt jelentőségű.
- Éreztesse meg a nyelvünk kifejezőerejét és szépségét.
- A szemléletességre, a képszerű kifejezések alkalmazására törekszik
- Kérdéseivel fejleszti a gyermekek gondolkodását, beszédre ösztönzi őket.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes csoportlétkör kialakításával ösztönözi a gyermekek természetes beszéd- és kommunikációs kedvét
- Változatos élményekkel (vers, mese, báb, játékok, séta) és saját beszédpéldájával fejleszti a gyermekek kifejező hanghordozását, az érzelmet megjelenítő viselkedését, a gazdag, változatos szókincsét.
- Lehetőséget biztosít a gyermekek spontán megnyilatkozásainak, hogy természetes helyzetekben gyűjthessenek tapasztalatot a beszéd szerepéről és a szóbeli kapcsolatok formáiról.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket.
- Gondolataikat, érzelmeiket mások számára érthető formában, megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni.

- Nyugodtan és figyelmesen tudják végighallgatni az óvónőt, párbeszédben kivárják a társ megnyilatkozását.
- Ismerik, és helyesen használják a szófajokat, névutókat, igeidőket, térirányokat.
- Érthetően beszélnek, választékosan fejezik ki magukat, a társas érintkezés során az aktuális helyzetnek megfelelő metakommunikációs jelzéseket használnak.

5.3.2. Értelmi nevelés és fejlesztés

Cél: Változatos tevékenységformákon keresztül az életkori és egyéni sajátosságokra, meglévő tapasztalatokra, élményekre, ismeretekre, spontán érdeklődésre és ösztönös tudásvágyra, kíváncsiságra alapozva további élmények, változatos tevékenységek biztosítása., amelyeken tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Feladat: A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, valamint az értelmi képességek: érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás fejlesztése; továbbá valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő környezet biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az értelmi képességek fejlesztése: érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás és kreativitás fejlesztése
- Az egyéni fejlődési ütemnek megfelelően az ismeretek, jártasságok, készségek megalapozása
- A természeti–emberi–tárgyi környezet iránti érdeklődés felkeltése, kielégítése
- A gyerekek természetes kíváncsiságára építve, a sokoldalú tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása, a környező világról szerzett tapasztalatok rendszerezése, bővítése különböző tevékenységekben,
- Gyakorlás különböző tevékenységekben és élethelyzetekben az életkori sajátosságokra és tapasztalatokra építve
- Minél több érzékszervre ható tapasztalatszerzés, megfigyelési lehetőség biztosítása
- Az önkéntelen figyelemtől és spontán emlékezettől a szándékos megfigyeléshez és emlékezetbe véséshez, majd felidézéséhez vezető utat sok játékos tevékenységgel segítse, mely az emlékezet, szándékos figyelem terjedelmét növeli.

- Fejleszti a képzeletet és fantáziát sok valós élmény nyújtásával, valamint mesehallgatással, és játék biztosításával.
- Nyitott, játékos helyzetek teremtésével többféle megoldás keresésére ösztönzi a gyermekeket.
- Az ingerek cselekvő és kísérletező jellegű feldolgozásával megalapozza a későbbi problémamegoldó gondolkodás kialakulásának feltételeit.
- A problémák változatos megfogalmazásával az egyéni válasz keresésére ösztönöz, mellyel a szabad önkifejezés (a kreativitás: érzékenység, eredetiség, átdolgozás, könnyedség, hajlékonyság, kidolgozás) lehetőségét teremti meg.
- Törekszik olyan munkaformák és módszerek alkalmazására, amelyek a gyermeki énkép, önismeret, önértékelés, önkifejezés fejlesztésére szolgálnak.
- Olyan légkör megteremtése, amely nem ad helyet az előítéleteknek, biztosítja az esélyegyenlőséget
- A részképesség gyengeséggel küzdő gyermekek egyéni segítése, együttműködés a szakemberekkel, felzárkóztatás és tehetséggondozás.

Ezen képességek fejlesztésében, minden területen nagyon fontos, hogy az óvónő vegye figyelembe a gyermekek egyéni fejlettségi szintjét. Az óvónő részéről a konkrét megfigyelések előzzék meg a tervszerű pedagógiai munkát. Teremtsen lehetőséget a gyermekek egyéni fejlettségi ütemére tervezett, kötetlen, játékos formában megvalósítható tevékenységekre, melyhez biztosítson megfelelő motivált környezetet, eszközöket, változatos tevékenységi formákat és vegye figyelembe a differenciált bánásmód elvét.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyerekek aktívan részt vesznek a különböző óvodai tevékenységekben és képesek azokban elmélyülni,
- alapvető ismereteik vannak közvetlen környezetükről,
- képesek figyelmüket szándékosan és tartósan irányítani, növelni, megosztani, felismernek ok – okozati összefüggéseket, a cselekvő-, szemléletes-, képi gondolkodás mellett az elemi, fogalmi gondolkodás is kialakulóban,
- mozgásemlékezetük pontos, testsémájuk kialakult, térben biztosan tájékozódnak.
- emlékezetük megbízható.
- problémamegoldó képességük és kreatív gondolkodásuk koruknak megfelelően fejlett.

- egyre több szabályhoz tudnak alkalmazkodni, ami a feladatok megértésében, egyre eredményesebb végzésében nyilvánul meg (kitartóak, önállóak, van önfegyelmük)

6. Az óvodai élet megszervezése

6.1. Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte, elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

Óvodánk nevelőtestületét olyan óvodapedagógusok alkotják, akiknek fontos a gyermekek megismerése, megértése, szakszerű fejlesztése, a gyermekekkel történő együttműködés elveit és formáit a gyermekek személyiségfejlődését figyelembe véve alakítják ki és igénylik a pedagógiai munkájukkal kapcsolatos visszajelzéseket, nyitottak azok befogadására. A gyermekek nevelése/tanítása érdekében kezdeményezően együttműködnek egymással, a pedagógiai munkát segítő szakemberekkel és a szülőkkel. Fontos számukra az önművelés és önfejlesztés, az ilyen formán megszerzett tudásukat a pedagógiai gyakorlatban igyekeznek eredményesen alkalmazni. Nyitottak a szakmai innovációk felé, részt vesznek szakmai kooperációkban.

Az óvodapedagógusok munkáját a dajkák segítik. Az óvodai nevelés eredményessége érdekében kiemelten fontos a dajkákkal való szoros együttműködés. Célunk és feladatunk, hogy naprakész információnyújtással, segítségadással, tanácsainkkal, pedagógiai ismereteik bővítésével elérjük az óvodapedagógus - dajka egymásra épülő, összehangolt munkáját.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésére, ha szükséges speciálisan képzett utazó gyógypedagógus közreműködését vesszük igénybe.

6.2. Tárgyi feltételek

Óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda udvarát, helyiségeit, berendezését oly módon alakítottuk ki, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen változó testméretüknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. A gyermekek által használt tárgyi felszerelések biztonságosak és hozzáférhetőek, azok megóvásában, a környezet ápolásában, védelmében a gyerekekkel együtt tevékenykedünk.

Fontos számunkra, hogy megfelelő munkakörnyezetet biztosítsunk az óvodában dolgozó valamennyi munkatársaknak.

Óvodánk helyiségei:

- Csoportszoba: 2
- Gyermeköltöző: 1
- Gyermekmosdó, WC helyiség: 1
- Melegítő konyha, tálaló -mosogató, szárazáru raktár és ételhulladék tároló: 1
- Intézményvezetői iroda: 1
- Felnőtt mosdó és WC helyiség: 2
- Szociális helyiség (mosó, vasaló és szárító helyiség, felnőtt zuhanyzó): 1

6.3. Napirend

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

A gyermek egészséges, a tevékenységben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend biztosítja a feltételeket. A napirend tervezése és szervezése során előtérbe kerültek a párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek, a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5 – 35 perces) csoportos foglalkozások és a gondozás, mely kiemelt szerepet kap a gyermekek önállóságának segítésében. A napirendet rugalmasan alakítottuk ki, hogy igazodjon a különböző tevékenységekhez és a gyermek életkori és egyéni szükségleteihez. Napirendünkben kitüntetett szerepet kap a gyermekek legfőbb tevékenysége, a játék. A napirend által biztosított folyamatosság és rendszeresség érzelmi biztonságot nyújtanak a gyermek számára.

Napirend őszi, téli és tavaszi időszakra

Szeptember 1 – Május 31

Idő	Tevékenység	Időtartam
6.30 – 7.30	Gyülekezés, játék, szabad játék, egyéb szabadidős tevékenységek a csoportszobában ügyeletes csoportban vagy a szabadban	1 óra
7.30 – 11.15	Játék, szabad játék, egyéb szabadidős tevékenységek a csoportszobában vagy a szabadban Gondozási tevékenységek, folyamatos tízórai Játékba integrált egyéni és csoportos fejlesztő tevékenységek Mindennapos frissítő mozgás	3 óra 45 perc

	<p>Párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek, tevékenységben megvalósuló tanulás csoportszobában vagy szabadban:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Külső világ tevékeny megismerése: • Matematikai tartalmú tapasztalatok • Mozgás • Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka • Ének, zene, énekes játék, gyermektánc • Verselés, mesélés • Anyanyelvi, dráma és szituációs játékok <p>Az egészséges életmódot erősítő tevékenység a szabad levegőn</p>	
11.15 – 12. 15	<p>Ebéd előtti előkészületek, gondozási tevékenységek Étkezés - Ebéd Ebéd utáni teendők, gondozási tevékenységek</p>	1 óra
12.15 – 14.15	<p>Készülődés a pihenéshez: mese. éneklés, elcsendesedés Pihenés az egyéni igényeknek megfelelően</p>	2 óra
14.15 – 14.45	<p>Folyamatos ébredés, gondozási tevékenységek Folyamatos uzsonna</p>	0,5 óra
14.45 – 16.30	<p>Játék, szabad játék, egyéb szabadidős tevékenységek a csoportszobában vagy a szabadban Hazaindulás</p>	1 óra 45 perc

Napirend a nyári időszakra

Június 1. – augusztus 31.

Idő	Tevékenység	Időtartam
6.30 – 7.30	<p>Gyülekezés, játék, szabad játék, egyéb szabadidős tevékenységek a csoportszobában ügyeletes csoportban vagy a szabadban</p>	1 óra
7.30 – 11.15	<p>Játék, szabad játék, egyéb szabadidős tevékenységek a csoportszobában vagy a szabadban Játékba integrált egyéni és csoportos fejlesztő tevékenységek Mozgás, frissítő mozgás Gondozási tevékenységek, folyamatos tizórai Egészséges életmódot erősítő tevékenység a szabad levegőn</p>	3 óra 45 perc
11.15 – 12. 15	<p>Ebéd előtti előkészületek, gondozási tevékenységek Étkezés - Ebéd Ebéd utáni teendők, gondozási tevékenységek</p>	1 óra
12.15 – 14.15	<p>Készülődés a pihenéshez: mese. éneklés, elcsendesedés Pihenés az egyéni igényeknek megfelelően</p>	2 óra
14.15 – 14.45	<p>Folyamatos ébredés, gondozási tevékenységek Folyamatos uzsonna</p>	0,5 óra

14.45 – 16.30	Játék, szabad játék, egyéb szabadidős tevékenységek a csoportszobában vagy a szabadban Hazaindulás	1 óra 45 perc
---------------	---	------------------

A nap játékkal, beszélgetéssel indul, majd lehetőség nyílik egyéni tevékenykedésre, fejlesztésre, felzárkóztatásra, mozgásra, és amennyiben az időjárás engedi, kimegyünk a szabadba játszani, mozogni vagy sétálni.

Ebéd előtt elcsendesedünk, készülődünk az étkezéshez.

A pihenési időben igyekszünk a külső és belső ingerek megszüntetésével a nyugodt alvás feltételeit és szellőztetéssel a friss levegőt biztosítani.

Az uzsonna elfogyasztása után lehetőség nyílik újból a szabad játékra, mozgásra.

Óvodai életünk megszervezésénél kiemelt szerepet kap a gondozás, melynek során olyan bizalmi kapcsolat alakulhat ki a gyermek és az óvodapedagógus között, ami megfelelő színteret biztosít a neveléshez, segíti a gyermek önállóságának fejlődését.

6.4. Hetirend

A heti rend elsősorban az óvodapedagógust segíti abban, hogy nevelő munkáját a folyamatosság, a rendszeresség, a tudatosság és a fokozatosság elve szerint végezhesse. A tervezési ciklusokban a tematika, a tartalmi egységek elve alapján, komplex módon jelenítjük meg a tevékenységi formákat. A feltételek megteremtésével biztosítjuk az egymástól függetlenül folyó tevékenységek és játék zavartalanságát. A tevékenységek alkalmazkodnak a csoport tagjainak egyéni fejlettségéhez és egyben segítik továbbfejlődésüket. A gyermekeknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy a megkezdett témát, tevékenységet lehetőségek és kedvük szerint folytathassák a nap, illetve a hét folyamán és abban minden gyermek a saját képességének megfelelően vegyen részt.

6.5. Ünnepek, megemlékezések

Az ünnepek, jeles napok jelentős alkalmak a gyerekek és az óvoda életében. Célokat, távlatokat ad, megerősíti a hagyományokat és a közös élmény erejével fokozza a gyermekek közösséghez tartozását. Az ünnepek kiemelkednek az óvoda mindennapi életéből.

Az óvoda hagyományainak ápolása, tartalmainak elmélyítése fontos eszköze a nevelési céljaink elérésének. A jeles események szervesen illeszkednek a tervezett nevelési folyamatokba, melyeket a szülők közreműködésével, segítségével, részvételével készítünk elő. Fontos maga

az ünnep, de fontos a rákészülődés, a közös tervezgetés, a tevékeny várakozás is. Az ünnepekre való készülődés során nemcsak a minket körülvevő környezetet díszítjük fel az adott ünnephez méltóan, hanem lelkünket is ráhangoljuk a szépre, jóra, az örömré.

A jeles napok eseményeinek feldolgozása, a megfelelő színvonalú felkészítés és felkészülés ezekre a különleges alkalmakra az óvodapedagógusok feladata úgy, hogy figyelembe veszik a gyermekek életkori sajátosságait, a gyermeki személyiséget és a helyi sajátosságokat.

A nemzeti értékek továbbadását már óvodás korban el kell kezdeni. Fontosnak tartjuk megismertetni – fejlettségi szintjüknek megfelelően – a gyermekekkel a magyar népi életet, szokásait, szertartásait, ünnepeit. Nagy szükség van tovább örökíteni a magyar népi játékokat, szokásokat, népi kismesterségeket, a népi gyermekdalokat, - táncokat.

Az óvoda kulturális ünnepei, eseményei:

- **Mikulás:** A Mikulás az ajándékot személyesen adja át a gyermekeknek és egy-egy dicsérő, személyre szóló gondolatot mond nekik. A gyermekek alkalmi versekkel, énekekkel köszönik meg az ajándékokat.
- **Karácsony:** Adventi előkészületekkel, gyertyagyújtással fokozzuk a várakozás érzelmi hatásait. Énekekkel, versekkel, dramatizálással ünnepelünk szülőkkel, vendégekkel együtt.
- **Farsang:** Jelmezben zajló zenés, táncos esemény, aktuális versekkel, énekekkel, tréfas játékokkal kiegészítve. Szülőkkel közösen ünnepeljük
- **Március 15.:** Megemlékezés a csoportokban verssel, játékkal, énekes tánccal
Ünneplése a Nemesbódi Önkormányzat központi ünnepén való részvétellel (fejlettségtől és időjárástól függően) zajlik.
- **Húsvét:** Az előkészületek során a leggyakoribb a különböző technikákkal készített tojások, egyéb szimbólumok készítése. Húsvét utáni napon locsolkodás.
- **Anyák napja:** Az Anyák napi köszöntő műsort az év során megismert versekből, énekekből, dalos játékokból állítjuk össze. Ez alkalomra minden gyermek ajándékot készít édesanyjának/nagymamának. Szülőkkel közösen ünnepeljük.
- **Évbúcsúztató:** Kötetlen, játékos délután a szülőkkel együtt, játékkal, barkácsolással, piknikezéssel.

Óvodai hagyományok, programok:

- **Őszerlelő-hét:** Őszi termékek gyűjtése, terménybábok készítése, gyümölcssaláta készítés, kóstolás, aszfaltrajz verseny
- **Október 4.** – Állatok világnapja. Beszélgetés, képek nézegetése, játékos utánzásos tevékenységek az állatokról
- **November hónap** – Egészségnevelési hét, melynek keretében minden évben más témát dolgozunk fel
- **Lucázás:** e naphoz a bőségvarázslás hagyománya fűződik, Luca-nap reggelén „kotyolni” járnak a fiúk a község terére, önkormányzatába
- **Karácsonyváro délután:** Szülőkkel közös készülődés, ráhangolódás az ünnepre
- **Kiszézés:** Hagyománnyá vált, hogy a telet a kiszebákkal búcsúztatjuk el a Váti Apáczay Csere János Általános Iskola Tagintézménye első osztályosaival, szülőkkel. Beszélgetünk a néphagyomány eredetéről, jelentőségéről, verseken, találós kérdéseken törhetik a gyermekek a fejüket. A középső csoportosok lelkesedéssel segíthetnek a bábu elkészítésében és felöltöztetik a megfelelő ruhadarabokkal az előre elkészített kiszebábot. Egyszerű technikákkal papírból bábokat hajtogatunk, mely a betegség megszemélyesítője lehet. Majd a kiszebábot elégetjük, hogy elűzzük a telet és a betegségeket. A jelen lévő felnőttek is felírhatják félelmeiket egy papírra, hogy a kiszével együtt elégetve, ők is megszabadulhassanak tőle.
- **Március 22.** – Víz világnapja, a természet jeles napjainak feldolgozása
- **Április 22.**– Föld napja. Általában kiskertünk gondozásával, beültetéssel töltjük ezt a napot, és beszélgetünk Földünk, mint égitest védelméről
- **Május 10.** – Madarak és fák napja. Séták, kirándulások alkalmával hallgatjuk a madarak csicsergését és figyeljük meg az erdő fáit, bokrait
- **Óvodanyitogató** a leendő kiscsoportosoknak: Nyílt nap keretében megismerkedhetnek óvodánk szokásaival és az itt dolgozó felnőttekkel az új, leendő ovisok
- **Gyermeknap:** Évenként változó események szervezése: pl. kirándulás, versenyjátékok, kézműves programok. Lehetőség szerint közös udvari program légvárral, arcfestéssel, játékokkal.
- **Születésnap:** Általában gyertyagyújtás, éneklés, verselés, mesemondás után az óvónők által készített apró játékkal ajándékozza meg a csoport az ünnepeltet.
- **Kirándulás:** Évente egyszer nagyobb útra indulunk busszal vagy vonattal, hogy felfedezzük tágabb környezetünket és megfigyelhessük a természet szépségeit. Külön

élmény, hogy a hátizsákban mindenki maga hozza az elemőzsiát, amit pokrócon fogyasztunk el napközben.

6.6. Az óvoda kapcsolatai

6.6.1. A családokkal való szoros együttműködés

Cél: Olyan bizalmi kapcsolat kiépítése, amely fontos a gyermek nevelés és fejlődése érdekében
A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, a gyermek nevelésében az óvodák kiegészítő szerepet játszanak. Az óvoda csak a családdal együtt, a családi nevelés funkcióját erősítve tudja nevelő szerepét betölteni. Ezért a családokkal való kapcsolattartásban szükség van az igazi, valós együttműködésre, az elfogadásra és bizalomra. Ennek érdekében folyamatosan tájékoztatjuk Őket arról, hogy mi történik az óvodában ugyanakkor mi is érdeklődünk tapasztalataikról, információkat gyűjtünk a gyerekekről, melyek az egyéni különbségek megértésében nélkülözhetetlenek.

Az együttnevelés módja családonként különböző. A kapcsolattartás során figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

A gyermekek óvodába járásának ideje alatt évente több, a szülőkkel közös rendezvény megtartását szorgalmazzuk.

Az együttműködés, kapcsolattartás módja, formái:

- Naponkénti párbeszéd
- Szülői értekezletek
- Munkadélutánok, játszó napok, közös kulturális rendezvények, ünnepek
- Fogadóórák, megbeszélések, a gyermek fejlődésének szülővel való együttes nyomon követése
- Esetenkénti megbeszélések az óvodapedagógussal

6.6.2. Kapcsolattartás a társintézményekkel

A gyermekeket érő különböző hatások a nevelési folyamatba beépülve segítik elő a gyermekek fejlődését, fejlesztését, kitágítja a családi és óvodai tapasztalatok, élmények körét.

Óvodánk kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), majd az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formáit, módszereit a nevelési céloknak és feladatoknak alárendelve intézményünk kezdeményezi, tervezi és szervezi.

- Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szombathelyi Tagintézménye

A gyermekek fejlesztésének, iskolai életre való felkészítésének, iskolaérettségének elbírálásában szükség szerint működünk együtt a Pedagógiai Szakszolgálattal. Ennek során az óvoda pedagógusai az iskolai életmódra felkészítő foglalkozáson résztvevő gyermekek iskolaérettségének elbírálásához, szükség esetén a Szakszolgálat segítségét veszi igénybe. Az óvoda pedagógusai javaslatot tesznek a szülőknek, hogy gyermeküket - előzetes egyeztetés alapján - szükség esetén vigyék el a Pedagógiai Szakszolgálatba.

A Szakszolgálat szakemberei részt vesznek az óvodai foglalkozásokon, szükség esetén külön foglalkoznak az érintett gyermekekkel, segítenek a szülőknek.

- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

Kölcsönös látogatások formájában megismerkedünk a szolgálatnál dolgozó kollégákkal és munkájukkal. Konferenciák útján tájékozódunk a gyermekvédelmi munkáról és szükség esetén jelzést teszünk az intézmény felé. A hivatallal gyermekvédelmi hatósági ügyekben a jogszabályoknak megfelelően eljárunk, együttműködünk.

- Apáczai Csere János Általános Iskola Váti tagintézménye

Cél: Az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése, hogy a gyermekek szívesen, jól felkészülten kezdjék meg az iskolai tanulást. Az iskolai életmódra felkészítő foglalkozáson résztvevő gyermekek részére az intézmény iskolalátogatásokat szervez.

- Egészségügyi Szolgáltató

Az egészségügyi ellátást biztosító szolgáltatóval (óvoda gyermekorvosa, védőnője) a kapcsolattartás formái lehetnek:

- a gyermekek óvodába kerülését megelőző információszerzés,
- a gyerekek óvodai élete alatti szűrések, (pl. fejtetvesség, fogorvosi) általános orvosi ellátás biztosítása, egészségük fenntartása érdekében, igény esetén szülők tájékoztatása,

- iskola előtti orvosi vizsgálat.

- **Közművelődési intézmények**

Az intézmények kínálatából a gyermekek életkori sajátosságait és a helyi lehetőséget figyelembe véve választunk, a nevelési feladatok színes és sokoldalú kiegészítése céljából.

Ilyenek: könyvtárlátogatások • kiállítás látogatások • gyermekprogramokon való részvétel bábszínház látogatások • múzeumlátogatások formájában történhetnek.

- A Kárpát – medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal való kapcsolatfelvételre és kapcsolatépítésre törekszik és lehetőségei szerint szakmai kapcsolatot tart fenn.

6.7. Dokumentáció

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését kötelező dokumentumok szolgálják.

6.7.1. Óvodai csoportnapló

Az óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál. Az óvodai csoportnaplóban fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, az óvodavezető aláírását, az óvodai körbélyegző lenyomatát, a pedagógiai program nevét.

Az óvodai csoportnapló tartalmazza:

- a. A gyermek nevét, korát és óvodai jelét
- b. a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három – négyéves, a négy – ötéves, az öt – hatéves, a hat – hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődei ellátásban részesültek
- c. a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét
- d. a gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai feladatokat
- e. a születésnapokat
- f. a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket

- g. a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirendet napi bontásban
- h. nevelési éven belüli időszakonként:
  - a tervezett programokat és azok időpontját
  - A balesetmegelőzéssel kapcsolatos intézkedéseket
  - Befogadási tervet
  - Nevelési feladatokat
  - Szervezési feladatokat
  - Gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit
  - Az értékeléseket
- i. A hivatalos csoportlátogatásokat, a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét az eredményt
- j. Kapcsolattartás a szülőkkel
- k. Feljegyzéseket a csoport életéről

6.7.2. A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció

A gyermekek fejlődéséről vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermekek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát

A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza:

- a. a gyermek anamnézisének
- b. a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
- c. a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- d. amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógusnak a fejlődést szolgáló intézkedéseire tett javaslatait,
- e. a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,
- f. a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket.

A gyermek megismerése az óvodába lépés pillanatában kezdődik és az óvodai évek alatt folyamatos. Fejlődésüket (érzelmi – szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés) egyénileg követjük és a megfigyeléseket az intézményi szinten kialakított formában rögzítjük. A fejlődést

nyomon követő dokumentáció tartalmazza még a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, és javaslatokat, (fejlesztési tervet) annak érdekében, hogy a gyermek állapotának és személyes adottságának megfelelő fejlesztésben részesülhessen.

A gyermekek fejlődésének mutatói adják egyrészt a pedagógiai tervezőmunka és fejlesztés kiindulópontját, másrészt a tapasztalatok megbeszélése hatékonyan segíti a szülőkkel való valódi együttműködés, nyílt véleménycsere, kölcsönösség alakulását fogadóórák keretében.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Nevelési év elején nevelési tervet készít, melyben meghatározza a csoportra vonatkozóan az ÓNAP feladatai szerint az elérni kívánt célt
- Megtervezi a csoport napi-, és heti rendjét a csoport életkorának és fejlettségének megfelelően.
- Fél évente az egyéni fejlettségi mutatók alapján felméri a gyermekek fejlettségi szintjét, majd ezek alapján egyéni fejlődési tervet készít.
- Mindezek tartalmáról, eredményéről rendszeresen tájékoztatja a gyermekek szüleit, gondviselőit.
- Hetente feljegyzést készít a csoport életéről, reflektál terveire.
- Félévkor értékeli a nevelési tervet, reflektál az elért eredményekről, ha szükséges, korrigálja a tervet.
- Év végén összefoglaló értékelést készít
- Tevékenységi területenként megtervezi a nevelési évet, melyet témák szerint további területekre bont
- Egységes rendszerbe illesztve tervezi az adott pedagógiai céloknak megfelelő stratégiákat, folyamatot, munkaformákat, módszereket, eszközöket
- Pedagógiai fejlesztési terveiben kiemelt szerepet kap a gyermekek tevékenységeinek fejlesztése
- Terveiben szerepet kap a gyermekek motiválása, motivációjuk fejlesztése
- Tervező tevékenysége során a nevelési/tanulási folyamatba illeszti a szabad játékhoz, cselekvéshez kötött ismeretszerzésen és egyéb tevékenységeken kívüli ismeret- és tapasztalatszerzési lehetőségeket
- Megtervezi a gyermekek, a csoportok értékelésének módszereit, eszközeit

- Terveinek elkészítése során figyelembe veszi az ÓNAP és az óvoda pedagógiai programjában megfogalmazott tartalmi és intézményi belső elvárásokat, valamint az általa nevelt, tanított gyermekek és csoportok fejlesztési célját
- A tervező tevékenysége során épít a szociális tanulásban rejlő lehetőségekre
- A gyermekek optimális fejlődését elősegítő, az egyénifejlődési sajátosságokhoz igazodó, differenciált nevelési- tanulási- tanítási folyamatot tervez
- A gyermekek fejlettségére is figyelemmel a kommunikáció, együttműködés szintjén bevonja őket a nevelés- tanulás- tanítás tervezésébe
- Az óvodai pedagógiai program és a csoport éves nevelési tervének tartalmát, a gyermekek egyéni pedagógiai- pszichológiai szükségleteihez is igazodva eredményesen és adaptív módon alkalmazza
- Változatos pedagógiai értékelési módszereket alkalmaz a nevelési – tanulási – tanítási folyamatban célzottan alkalmazza, a fejlesztő és összegző értékelési formákat
- Pedagógiai céljainak megfelelő ellenőrzési, értékelési, eszközöket választ vagy készít
- A gyermekeknek személyre szabott értékelést ad, melyek egyértelműek és tárgyilagosak és elősegíthetik önértékelési képességük kialakulását, fejlődését
- Az intézményi pedagógiai programmal összhangban alkalmazott pedagógiai ellenőrzési és értékelési rendszert és módszereket, azok szempontjait az általa megkezdett nevelési – tanulási folyamat elején megismerteti a gyermekekkel, szülőkkel
- A gyermeki tevékenység rendszeres ellenőrzésének eredményeit szakszerűen elemzi, értékelésüket rendszeresen felhasználja fejlesztési céljainak feladatainak kijelölésében

7. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

Óvodai életünk tevékenységformái a játék; verselés, mesélés; ének, zene, énekes játék, gyermektánc; rajzolás, festés, mintázás, kézimunka; mozgás; a külső világ tevékeny megismerése; a munka jellegű tevékenységek és a tevékenységekben megvalósuló tanulás.

Nevelőmunkánk során a komplexitás elvét érvényesítjük, a tevékenységek egységben eredményezik a személyiség fejlődését. Minden egyes tevékenységformához más cél- és feladatrendszer társul, ezért a készségek, képességek kialakítása, illetve megalapozása céljából előnyben részesítjük: kis- és középső csoportban az aktualitáshoz, kialakult szituációkhoz kapcsolódó mikrocsoportos illetve egyéni tevékenykedtetést, nagycsoportban pedig az óvónő által kellően motivált szituációs játékokat, hogy minden gyermek fel tudjon készülni az iskolai életre.

7.1. A játék

Cél: Az örömteli, szabad, elmélyült játékon keresztül a gyermekek személyiségfejlődésének megvalósulása.

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt - a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtve, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Nyugodt, barátságos családias, elfogadó, felszabadult hangulatot teremt a játékhoz.
- Megfelelő helyet, elegendő időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosít a különböző játékformákhoz
- Biztosítja a gyermeki szabadság és önkifejezés lehetőségét, és lehetővé teszi az önfeledt, kreatív játékot.
- A játéktémákat és azok tartalmát, a csoport összetételét és életkori arányait figyelembe véve alakítja ki a teremben az állandó és ideiglenes játszóhelyeket.
- Lehetőséget teremt a játék folyamatában a változtatásokra.
- A mozgásos és a nyugalmasabb játékok számára egyaránt biztosítja a játék tartalmának megfelelő teret, és „kuckókat”, hogy a játszócsoportok igényeik szerint elkülönülhessenek.
- A napirend keretein belül biztosítja a hosszantartó és zavartalan játékidőt, mellyel lehetőséget nyújt az elmélyült játék kialakulására, a játéktémák kijátszására, a tartalmas alkotások létrehozására.

- A tartalmas és fejlesztő játékeszközöket a csoportok összetételéhez és igényeihez mérten (a költségvetésben tervezettek szerint) pótolja, bővíti, cseréli, karbantartja.
- A gyermekek igényeinek megfelelően, valamint a fejlesztési területek tervezése alapján, csoportonkénti átgondolásával, választja ki a játékeszközöket.
- Az esztétikai és minőségi igény mellett a fejlesztő, motiváló hatást is figyelembe veszi.
- Biztosítja a különböző játékformák feltételeit: gyakorló-, szimbolikus-szerep, konstruáló, és szabályjáték, valamint kreatív tevékenység.
- A játékszereket és eszközöket úgy helyezi el, hogy könnyen áttekinthetőek és elérhetőek legyenek a gyermekek számára, és keltsék fel érdeklődésüket.
- Jó szokásrendszer kialakításával, tapintatos, elfogadó nevelési stílusával megteremti a nyugodt, derűs, szeretetteljes, bizalmas hangulatot.
- A játékkedv fokozása, a játéktémák bővítése, a tartalom mélyítése érdekében sokoldalú élmény- és tapasztalatszerzési lehetőségeket szervez, kihasználja az óvoda, a falu, a környezet és a szülők kínálta lehetőségeket, sétákat, kirándulásokat.
- A gyermekek óvodán kívüli, otthonról hozott tapasztalatait és élményeit is felhasználja a játék tartalmi gazdagítása érdekében.
- A magányosan játszó gyermeket segíti abban, hogy bekapcsolódhasson a közös játékba
- Egyéni bánásmóddal törekszik arra, hogy a családi háttérből származó kulturális és szociális hátrányok csökkentését, a lemaradások kompenzálását megvalósítsa a játék során
- Törekszik arra, hogy a játéktevékenység közben felmerülő akadályok leküzdése és a konfliktusok megoldás során önálló problémamegoldásra ösztönözze a gyermekeket.
- Figyelemmel kíséri az együttjátszó gyermekek csoportjait és segíti a baráti kapcsolatok alakulását.
- A játék továbbfejlesztését technikai tanácsokkal, új eszközökkel színesíti.
- Szükség esetén (agresszió, szorongás) védelmet, biztonságot nyújt, segít feldolgozni az élményeket.
- Csak akkor avatkozik be, ha pozitív fordulatot kell adni egy nem kívánatos viselkedési formának, vagy zavarják egymást, testi épségüket veszélyeztetik, ha a konfliktusokat a játszócsoport nem képes önállóan megoldani.
- Indirekt irányítással, tudatos jelenléttel, támogató, serkentő magatartással biztosítja, hogy a gyermekek szabadon valósíthassák meg elgondolásaikat élményeik, érzelmeik, fantáziájuk szerint.

- A játék továbbfejlesztése érdekében problémát vet fel, választásra készítő megjegyzéseket tesz, eszközhasználatra ösztönöz, ötletet ad (nem konkrét) vagy serkenti kidolgozását. Szükség esetén segítséget és példát, mintát nyújt.
- Szabályjátékokat irányítja, irányíthatja.
- Udvari környezetünk, a kedvelt játszó és kirándulólhelyeink sajátos lehetőségeket biztosítanak a mozgásigény kielégítésére, megismerő, felfedező kíváncsiságra, tapasztalatszerzésre, társas kapcsolatok építésére, együttműködésre, elkülönülésre, a játék minden fajtájának gyakorlására.
- Az évszakok változásainak megfelelően biztosítja a lehetőségeket, eszközöket, alkalmakat, a felnőtt mintát a sokoldalú tevékenykedtetésre.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakoztatását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

A játéknak kiemelt jelentőséget biztosítunk az óvoda napirendjében, a szabad játékhoz minél hosszabb, zavartalanabb időt biztosítunk.

Játékfajták és fejlődésük az óvodáskorban:

- gyakorló játékok – valamilyen újszerű cselekvés ismételtetése, amely örömet okoz a gyermeknek
- szimbolikus játékok– személyek vagy állatok, dolgok szerepét vállalják magukra, tükrözik ezek tevékenységét, funkcióját és a köztük lévő kapcsolatot
- konstruáló játékok – a gyermekek kockákból és más játékszerekből, különböző alkatrészekből, anyagokból építményeket, játékszereket, különféle tárgyakat hoznak létre
- szabályjátékok – jellemzője, hogy pontos, meghatározott szabályok szerint zajlik

A fejlődés jellemzői az óvodás kor végére:

- Megértik és elfogadják játszótársaik elgondolásait, tevékenységének logikáját
- Alkalmazkodnak a játék szabályaihoz
- Le tudnak mondani egy – egy kedves játékszerről
- Vállalják a számukra kevésbé érdekes, kedvezőtlenebb szerepeket is
- Tudnak vezetni és játszótársaikhoz is alkalmazkodni

- Önállóan szervezik a játékot, választják ki hozzá a megfelelő játékszereket és eszközöket
- Képesek a tapasztalataik alapján eljátszani a felnőttek tevékenységeit, kapcsolatait
- Egy-egy játékhelyzetben szükséges eszközt maguk is meg tudnak csinálni, bonyolultabb eszközöknél az óvónő segítségét kérik.
- Az óvónővel közösen terményből, vagy más anyagokból, fakanálból, rongyból, papírból különböző bábfajtát készítenek
- Bonyolultabb szabályjátékokat is képesek eljátszani, betartják a szabályokat és társaikat is figyelmeztetik arra.
- Játékokat egészséges versengés jellemzi
- A konstruáló, építő játékelemekből játékszereket, bonyolultabb alkotásokat készítenek és megjelenik az igény az elképzelt modell egyre pontosabb megközelítésére.
- Önálló alkotásokra képesek és a különböző anyagok, eszközök kombinált alkalmazására is.

7.2. Verselés, mesélés

A mese, a vers és a mondókázás mindennapos tevékenység.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolóok, versek hozzájárulnak a gyermekek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez.

Cél: Az irodalmi élmény nyújtásával a gyermekek esztétikai érzékének, érzelmi életének, erkölcsi ítélő képességének és értelmi képessége fejlődésének elősegítése.

A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

A mese és vers az anyanyelv közegén át emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segíti a világ megismerését.

A mesének erkölcsi tartalma van, visszaigazolja a szorongást, s egyben feloldást és megoldást kínál. A mesélés pihentető, szórakoztató, az anyanyelv közegén át az emberi kapcsolatokra tanító hatásaival a gyermek képessé válik a világban való eligazodásra.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képi világot jelenít meg.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az irodalmi anyag kiválasztásánál a népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemi és meséi, klasszikus és kortárs irodalmi művekből válogat.
- A meséhez szükséges nyugalmat pedagógiai tapintattal, a személyes kapcsolatokat erősítő érzelmi eszközökkel, a mesehallgatásra utaló ismétlődő szokásokkal teremti meg.
- Egy – egy mese többszöri elmondásával segíti a történet mélyebb megismerését és előkészíti a dramatizálást, bábozást.
- Segíti az irodalmi élmények feldolgozását a rajzolás, mintázás, a zene, a játék, a mozgás, a hagyományok és a szokásokon keresztül. a verselést, mondókázást a nap minden szakában alkalmazhatja.
- Lehetőséget teremt, hogy a gyermekek is meséljenek egymásnak, főleg a nagyobb és a vegyes csoportokban.
- Ösztönözi a „színház” -, „bábszínház” -i kezdeményezéseket.
- Lehetőség szerint megszervezi a nagyok könyvtárlátogatását, saját kis könyvtárukat használja, óvja és bővíti folyamatosan.
- Fokozatosan szoktatja rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására.
- A többszöri meghallgatás után a gyermekekkel a mesét dramatizálva is feldolgozza szókincsük és kifejezőmódjuk bővítésére.
- A bábokkal való ismerkedéskor rövid, párbeszédű jeleneteket mutat be. Később a bábok számát, jelenetek időtartamát növeli. Eleinte a kicsiknek paraván nélkül bábozik.
- A nagyobbakkal minden adandó alkalmat felhasznál a kiolvasók, versek ismételtetésére.
- Az új verseket a gyermekek élményeihez kapcsolja.
- Ügyel a szavak pontos, tiszta ejtésére, értelemszerű hangsúlyozására.
- A mesék, versek cselekményét mozgással, mimetikus játékkal is kifejezi.
- Verselés, mesélést naponta szervez, melyhez erős alapot kínál a magyar gyermekköltészet és a népi, dajkai hagyományok

- Az élményszerű befogadáshoz megteremti a szükséges nyugalmat.
- A mondókázást mindig mozgáshoz, játékhoz kapcsolja.
- A versek mondogatását spontán helyzetekhez, emlékezetes élmény együttesekhez fűzi az utánzási, ismétlési kedvet felkeltve.
- A verset, mint egészet mindig az elejétől a végéig mondja el. A hozzá kapcsolódó gesztusokkal, mozdulatokkal, közös ritmikus beszéddel motivál.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek szívesen mondókáznak, verselnek, várják, igénylik a mesét, ők maguk is mesélnek, báboznak, dramatizálnak, hallott vagy kitalált történeteket.
- Tudnak 10 - 12 mondókát, 6 – 8 verset emlékezetből felidézni és 15 – 20 verset meghallgatni
- Várják, kérik a mesemondást és maguk is segítenek annak feltételeinek megteremtésében
- Figyelmesen, csendben hallgatják a mesét és tekintetükön látszik a belső képzeletbeli képek készítése
- Van néhány kedvelt mesehősük, és a vele történeteket beleviszik játékukba
- Szeretik a könyveket, szívesen nézegetik azt, olvasnak a képekről, vigyáznak épségükre, a helyükről veszik el és teszik vissza.
- Tudnak rövid történeteket, szöveget alkotni és elmondani.
- Olyan szókinccsel rendelkeznek, amely lehetővé teszi számukra a gondolataik érthető kifejezését.

A képességfejlesztés lehetőségei a verselés, mesélés során:

ÉRZELMI-SZOCIÁLIS:

- Érzelmi biztonságuk kialakítása, érzelmi életük gazdagítása,
- igazságérzet kialakítása.
- kapcsolatteremtő képesség

ÉRTELMELI

- belső képi világuk, fantázia, reprodukció készség
- mese megértése,
- időrendiség,
- testrészek ismerete, testséma fejlesztése, dominancia

VERBÁLIS

- mozgásos észlelés, tapintásos észlelés, hallás, hangészlelés,

- auditív emlékezet,
- beszédritmus, beszédkedv felébresztése, beszédképesség, beszédkultúra alakulása
- artikulációs tisztaság,
- nyelvi kifejezőképesség,
- nonverbális készségek, pantomimika

TESTI

- Ritmusérzék,
- auditív ritmus egyensúlyérzék,
- finommotoros tevékenység: beszéd és mozgás összekapcsolása

7.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc mindennapos tevékenység.

„Az éneklés az öröm forrása, kedvelt, önfeledt tevékenység, és hogy részt vállaljon a teljes személyiség formálásból” (Kodály).

Cél: Örömteli élményekben, gazdag tevékenységekben a zenei – érdeklődés, anyanyelv, ízlés kialakítása, a zene iránti befogadó készség kialakítása, zenei élményekhez juttatás, zenei érdeklődés felkeltése, örömszerzés, zenei ízlés, formálás, esztétikai fogékonyság megalapozása, az éneklés – zenélés – ritmikus mozgás megszerettetése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Népi játékok és igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások, felhasználásával fejleszti a ritmust, éneklést, hallást és mozgást.
- Segíti a népdalok, népi játékok által a hagyományok megismerését és továbbélését.
- Jó példát mutat a gyermekeknek a tiszta, szép énekléssel és szövegkiejtéssel.
- Ügyel, hogy a dalanyag a gyermekek értelmi és fizikai adottságainak megfelelő, kis hangterjedelmű legyen.
- Buzdítja, bátorítja a gyermekeket az egyéni, önálló éneklésre is.
- Az egyenletes löktetés megéreztetését kiscsoportos korban elkezdheti egyszerű, utánozó mozdulatok folyamatos ismételtetésével.
- Megismerteti a gyermekeket néhány egyszerű ritmushangszer használatával.
- Az egyszemélyes játékhelyzettel felkelti a gyermek éneklési kedvét.

- A zenei nevelést szorosan kapcsolja az óvodai élet minden területéhez. A jeles napokat, ünnepeket a kapcsolódó mondókákkal, dalok éneklésével (Mikulás, Karácsony, Újév, Farsang, Húsvét, Március 15) feleleveníti.
- Feleleveníti a természeti és társadalmi eseményekhez kapcsolódó népszokások dalait, játékeit.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyerekek tudják a mondókákat, hat hang terjedelmű dalokat és 5 – 6 alkalmi dalt tisztán énekelni
- 10 dalt olyan biztonsággal énekelnek csoportosan és egyénileg is, hogy elkezdni is tudják
- Egyszerű dallamotívumokat tisztán énekelnek vissza egyedül
- Felismerik a magas és mély éneklés, halk és hangos közti különbséget
- A gyermekek örömmel játszanak énekes játékokat
- Egyedül is tudnak énekelni, (tisztán, helyes szövegkiejtéssel)
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát és ismerik a különbséget
- Felismerik egymás hangját, a környezet hangjait, megkülönböztetik a zenei fogalompárokat,
- Több dalt ismernek az ünnepekhez kapcsolódva
- Térformákat alakítanak esetleg az óvónő segítségével is
- Egyszerű játékos táncmozgásokat esztétikusan, kedvvel végeznek
- Figyelmesen, élvezettel hallgatják a bemutatott élőzenét, egymástól eltérő népdalokat, más népek dalait,
- Felismernek néhány jellegzetes hangszert (zongora, gitár, hegedű, furulya, dob, cintányér, triangulum).

Képességfejlesztés lehetőségei az ének, zene, énekes játék, gyermektánc tevékenységben

ÉRZELMI-SZOCIÁLIS

- Zenehallgatás – befogadás, zenei ízlés, népi hagyományok ápolása,
- ismerkedés a klasszikus zenével a szép, - mint esztétikai élmény egymáshoz való pozitív viszony érzelmi élet gazdagodása
- alkalmazkodó képesség, együttműködő készség, közösségi érzés erősödése

ÉRTEELMI

- auditív és vizuális memória,
- belső hallás,
- dallamvisszhang, dallam felismerés hangszerről, énekhangról,
- zenei érdeklődés,
- téri tájékozódás – keresztcsatornák, zenei kreativitás,
- zenei improvizáció,
- tiszta éneklés és artikuláció, pontos szövegkiejtés
- testséma, testrészek

VERBÁLIS

- hangszín felismerés: zörejangok,
- környezet hangjainak megfigyelése, különböző hangú tárgyakkal halk hangos felismerés,
- magas – mély hang érzékelése, megkülönböztetése, felismerése,
- egyenletes lüktetés, ritmusérzék,

TESTI

- Mozgáskultúra fejlesztés, játékos mozgások különböző mozgásformákkal,
- egyenletes lüktetés,
- ritmustartás, ritmustapsolás,
- ritmushangszerek megismerése,
- dalok, mondóka ritmusa,
- nagy mozgások fejlesztése: gyors – lassú mozgások,
- egyensúlyérzék
- finommotorika

7.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Cél: A gyermeki személyiség fejlesztése a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés során.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképeségek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek térforma és szín képzeleinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megismerteti a gyermekeket különféle anyagok, eszközök használatával a különböző anyagokkal a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

- Minél több egyéni és közös élménynyújtásra törekszik: a spontán és irányított szemlélődés, felfedezés, rácsodálkozás, a jelenségek formája, szinte megfigyelésre készíti a gyermekeket.
- Olyan feladatok adása, mely a fantáziát mélyen megmozgatja.
- Fokozza a gyermekek aktivitását egy távolabbi cél érdekében
- Arra törekszik, hogy megismerjék az eszközök, anyagok állandó helyét, szabad tevékenység közben óvják környezetüket, ruhájukat, és vegyenek részt tisztításukban, elrakásukban.
- Lehetőséget ad a gyermekeknek önálló új témák kitalálására. Az örömmel, játékosan végzett tevékenységet úgy biztosítja, hogy a gyermekektől a cselekvést és nem az eredményt várja, értékeli, ugyanakkor figyelembe veszi, hogy a rajzzal közöl valamit.
- Biztosítja a megfelelő körülményeket: állandó hely, a gyermek által bármikor elérhető eszközök, anyagok, jó légkör.
- Tiszteletben tartja az egyéni fejlődésük útját, tempóját, sikerélményhez juttatja őket.
- Törekszik a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken való bemutatására és a tehetségek bátorítására.
- Eszközt, anyagot, témaválasztási lehetőséget kínál, mely a gyermek érzelmi beállítódására, kötődésére, környezetismereti témára épül a cselekvés öröme érdekében.
- Szervezeti forma megválasztásával a rugalmasság, folyamatosság elvét alkalmazza.
- Biztosítja az alkotás lehetőségét az egész nap folyamán, amihez nélkülözhetetlen az óvónő rajzoló, mintázó tevékenységének kedvcsináló szerepe,
- Nagyobb gyermekkel kiállítás és tárlatlátogatást szervez
- Változatos módon segítse elő, hogy kialakuljon a gyermekekben a szép iránti vonzódás
- Népi kismesterségek alapfogásainak bemutatásával régi technikák megismertetése/ gyakorlása és az ehhez szükséges természetes anyagok felhasználása. (csuhé, vessző, kukorica, magvak, termések, szalma, fonál, gyapjú, agyag, stb.)
- Az ünnepekhez és jeles napokhoz kapcsolódó jelképek elkészítése, közös, örömszerző tevékenység a csoportban.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Sokféle tapasztalattal rendelkeznek Önállóan használják a megismert technikákat, eszközöket,

- Önállóan és csoportosan is készítenek egyszerű játékokat, kellékeket, maketteket, fokozott önállósággal alkalmazzák a megismert technikákat, önállóan díszítenek tárgyakat.
- Örömmel, saját kezdeményezésre élnek az önkifejezés módjaival, rajzolnak, festenek, kézimunkáznak, ismerik az anyagok tulajdonságait
- A firkálástól eljutnak a képalkotásig, élmény és elképzelés után egyéni módon megjelenítve azt, alkotásaikban, emberábrázolásukban
- Részletező formák, egyszerű mozgások jelennek meg a rajzolás során, plasztikai munkáik változatosak, egyéniak, építésben, téralakításban ötletesek és együttműködők,
- Az alapszíneket, azok árnyalatait ismerik, felismerik, alkalmazzák,
- Saját és közösen készített kompozíciókról, műalkotásokról, művészi tárgyakról tudnak véleményt alkotni,
- Ismerik a síkbeli irányokat, téri, formai, szín képzeik gazdagodnak,
- Megfelelően fogják a ceruzát, koordinált a szem-, és kézmozgásuk.
- Emlékezet után (vizuális, auditív) is tudnak ábrázolni,
- Bekapcsolódnak környezetük alakításába, szebbé tételébe, kiegészítik, rendezik azt

Képességfejlesztés lehetőségei a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységeiben

ÉRZELMI-SZOCIÁLIS

- Akarati tulajdonságok, igényesség, esztétikai érzelmek,
- önismeret, önértékelés, önbizalom,
- testséma, testrészek, keresztcsatornák,
- pozitív énkép, önfogadás,
- alkalmazkodási készség.

ÉRTELMELMI

- alaklátás, formaállandóság,
- képi kifejezőképesség,
- emlékezet, fantázia, alkotóképesség, észlelőképesség,
- formák, arányok, méretek,
- színek, színharmóniák, színárnyalatok.
- formaérvék, formaismeret, forma képzelet,
- díszíté érvék,
- irányérvék,
- mozgásos észlelés
- rész – egész látás,
- tapintás,
- megfigyelé képesség,
- vizuális memória,
- ritmus, összehasonlítás, szétválasztás, csoportosítás,
- téri tájékozódás síkban,

- térbeli alakzatok felismerése, létrehozása.

VERBÁLIS

- fogalomrendszer,
- szókincsbővítés
- időviszonyok
- tárgyi megnevezések
- testfogalom verbális fejlesztése
- rajzi kifejezőképesség komplex fejlesztése

TESTI

- egyensúlyérzék,
- finommotorika, kézügyesség
- helyes eszközfogás, ülés, testtartás
- nagymozgások
- szem – kéz, szem – láb koordinációja,
- mozgás feletti kontroll,
- mozgás tudatos irányítása,
- szemmozgatás, szemfixáció

7.5. Mozgás

Cél:

- Az egészséges életmód, a rendszeres testedzés szokásrendszerének, a gyermek testi-lelki harmóniájának kialakulása,
- a társra figyelés képességének kialakítása
- az alapvető testi képességek, mozgáskészségek (harmonikus, összerendezett, fegyelmezett, nagy és kismozgás) és pszichomotoros képességek fejlődése.
- A mozgás megkedvelése különös tekintettel a természetes mozgásokra, és koordinációra, a helyes testtartás kialakítására.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Teremtse meg azokat a feltételeket a gyermekek egészséges fejlődése érdekében, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, növelik a szervezet teherbíró, ellenálló és alkalmazkodó képességét
- építsen a gyermekek játékos kedvére és mozgástapasztalatára a különböző mozgások elsajátításának folyamatában
- fordítson figyelmet a különleges bánásmódot igénylő gyerekek segítésére a megfelelő differenciálással, teremtse lehetőséget arra, hogy az adott gyakorlatokat a gyermekek

saját képességeiknek megfelelően hajtsák végre, mindehhez kellő aktivitást és terhelést biztosítva

- működjön együtt a családokkal a mozgás megszerettetése érdekében
- biztosítson megfelelő helyet a mindennapos mozgásos tevékenységhez teremben és szabad levegőn egyaránt
- szervezzen minél több mozgásos lehetőséget a gyermekek számára (séták, kirándulások, kerékpározás, futball)
- foglalkozások szervezésénél törekedjen arra, hogy a gyermekek folyamatosan mozogjanak, a várakozási idő minimális legyen, és a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően végezhesék a különböző mozgásokat.
- a pozitívumokat kiemelve, helyes mintaadással ösztönözze a gyermekeket az esztétikus mozgásra.
- biztosítson lehetőséget a spontán - a játékban, azon belül a szabad játékban - megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve,
- törekednie kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.
- sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal segítse elő a természetes hely-, helyzetváltató- és finommotoros mozgáskészségek tanulását, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődését

Az óvodai mozgásfejlesztés formái:

- naponta szervezett, mindennapi frissítő mozgás
- szervezett mozgástevékenység

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik
- Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban és ugrásban növekednek
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak
- Fejlődik tér és idő tájékozódó képességük, megszeretik és igénylik a mozgást
- Egyéni-, csoportos-, sor- és váltóversenyeket játszanak az óvónő segítségével és a szabályok pontos betartásával

- Egyensúly érzékelésük kialakult
- Megértik az egyszerűbb vezényszavakat
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékokban.
- Tudnak ütemtartással járni, a gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végzik, ügyesen bánnak a kézi szerekkel.
- Mozgásukat, viselkedésüket, testi-, lelki szükségleteik kielégítését szándékosan irányítani képesek

Képességfejlesztés lehetőségei a mozgástevékenység terén

TESTI

- erő, ügyesség, gyorsaság
- összerendezett mozgás,
- egyensúlyérzék
- állóképesség,
- mozgásigény,
- nagy és finommozgások,
- szem – kéz koordináció
- Mozgáskultúra fejlesztés, játékos mozgások különböző mozgásformákkal,

ÉRZELMI – SZOCIÁLIS

- aktivitás
- érzelmi motiváltság erősítése,
- kitartás,
- szabálytudat.
- kudarcátűrés
- önbizalom, önértékelés, önmaga felismerése
- testfogalom, testséma, testrészek és funkcióik megismerése,
- oldaliság,

ÉRTELMELMI

- térérzékelés,
- téri irányok és viszonyok,
- alak, forma, szín, méret megismerése,
- keresztcsatornák,
- vizuális időrendiség és ritmus, vizuális diszharmónia

VERBÁLIS

- tárgyak testrészek megnevezése,
- téri irányok viszonyok megnevezése,
- méret, hasonlóság, különbözőség megnevezése,
- mozgással és a testsémával kapcsolatos szavak gyakorlása.

7.6. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét és védelmét.

Cél:

- A gyermekek értékrendjének, érzelmi viszonyulásának alakítása
- Felkelteni és ébren tartani a gyermekek kíváncsiságát, kielégíteni a megismerési vágyukat
- Lehetőséget adni a minél több érzékszervvel való tapasztalásra az élmények minél több szempontú felidézésére
- Életkoruknak megfelelő szinten olyan szokásrendszer elsajátítása, amelyek meghatározóak a környező világgal való harmonikus kapcsolatteremtéshez.
- A környezettudatos magatartásra nevelés, amely magába foglalja az emberi alkotásokat életmódot, gondolkodást, viselkedést, a természet védelmét és rávilágít az okos, mértéktartó felhasználásra, értékek védelmére, megőrzésére.
- A természeti, emberi, tárgyi környezettel, családdal való ismerkedés során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítéloképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiség szemlélete.
- Megismerni a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, ezek szeretetét, védelmét is.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését a természetes élethelyzetek kínálta lehetőségek felhasználásával
- Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.

- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.
- Segítse elő az emberi és tárgyi környezethez fűződő pozitív viszony kialakulását, a természet védelmét, a környezettudatos magatartás megalapozását.
- A környezettel való ismerkedés közben fejlessze a gyermekek beszédmegértő, és nyelvi kifejezőkészségét, értelmi képességeit.
- A környezet megismerése közben matematikai tartalmú tapasztalatokat nyújt a tér- és síkbeli formákkal, mennyiségi összefüggésekkel, relációkkal kapcsolatban.
- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- Tegye lehetővé a gondolkodási képesség hajlékonyságának alakulását, olyan helyzetek teremtésével, amelyekben a gyermekeknek alkalmuk nyílik különböző szempontok felfedezésére, többféle megoldás közötti választásra
- Sokféle lehetőséget biztosít – komplexitás – a spontán és szervezett tapasztalat, és ismeretszerzése, azok rendszerezésére. (alkalmi, idő, hely, eszközök)
- Megteremti a matematikai tartalmú tapasztalatszerzés optimális feltételeit
- A tervezés során figyelembe veszi az évszakok változásait, ünnepeket, a helyi adottságokat, lehetőségeket.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek tudják nevüket, saját születési idejüket, helyüket, lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét,
- Tudják az óvodájuk, községük nevét, ismerik a környékükön lévő intézményeket, boltokat, az ott dolgozó felnőttek munkáját.
- Jól tájékozódnak közvetlen környezetükben, ismernek helyi nevezetességeket, rendelkeznek egyszerű – rövidtávú tájékozódással.
- Ismerik a színeket, felismerik és megnevezik környezetük sötét és világos változatait
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket (vonat, repülőgép, hajó), tudják, azok hol közlekednek
- Ismerik testrészeiket, gondozásuk, védelmük szokássá vált,

- Megkülönböztetik az évszakokat, gyönyörködni tudnak bennük, tudják hogyan követik egymást, felismerik az öltözködés és az időjárás összefüggéseit,
- Felismerik a napszakokat: a reggelt és az estét
- Ismerik a háziállatokat, néhány madarat, bogarat, vadállatot, azokat élőhelyeik szerint csoportosítják,
- Környezetük növényeit felismerik, gondozásuk egyszerű műveleteit elvégzik, a növények fejlődése és az időjárás közötti összefüggéseket felismerik, rendeltetészerűen használják a munkaeszközöket.
- Ismerik a víz, a levegő, a napfény fontosságát,
- Megkülönböztetik a szép, tiszta, a piszkos, szemetes, megrongált környezetet, véleményt formálnak ezzel kapcsolatban,
- Környezetükben az elsajátított erkölcsi magatartási normákat betartva viselkednek, ismerik, szeretik és védik a szülőföld, az itt élő emberek szokásait, hagyományait, a hazai kultúra értékeit,
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek,
- Tudnak számolni és tárgyakat megszámlálni legalább 10-ig, tudnak 10-es számkörben bontani, részhalmozokat egyesíteni, megállapítani: több – kevesebb – ugyanannyi,
- Képesek összehasonlítani, sorba rendezni, válogatni mennyiség, nagyság, szín és forma szerint,
- Másolással képesek megépíteni a mintával megegyező elemekből és színben, nagyságban eltérő elemekből is kirakni térbeli és síkbeli alakzatokat
- Felismerik a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.
- Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, értik és követik a helyet, irányokat, kifejező névutókat, és mindezt a mindennapi tevékenységben alkalmazzák
- Képesek különböző geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni
- A tükörrel való tevékenységük tapasztalat és élményszerzésre szolgál
- Megértik az óvónő kérdéseit, gondolatát és szabadon elmondják saját gondolataikat
- Növekszik türelmük önmagukkal és társaikkal szemben, kitartóbbá válnak,
- Nő figyelmük tartóssága, erősödik akaratuk, önfegyelmük

Képességfejlesztés lehetőségei a külső világ tevékeny megismerése során:

TESTI

- egyensúlyérzék,
- nagymozgások és finommotorika
- szem – kéz, szem – láb koordináció.
- manipulációs készség,
- gyors reagálás.

ÉRZELMI - SZOCIÁLIS

- a természethez való pozitív érzelmi viszony
- szülőföld, emberek, a táj szeretetre nevelés,
- tárgyi kultúra értékeinek szeretete, védelme.
- feladattudat, szabálytudat, kitartás, türelem, ítélőképesség,
- kapcsolatteremtő képesség,
- közösségi érzés, szociabilitás,
- másokhoz való alkalmazkodás,
- testséma önmaga felismerése.
- intellektuális érzelmek,
- együttműködési készség,
- feladattartás, önálló feladatmegoldás

ÉRTELMI

- Érzékelés: tér, idő,
- érzékszervi működés.
- hallási érzékelés,
- szem fixációs működése,
- tapintásos érzékelés.
- figyelem – koncentrált, - szándékos
- formaalakítás,
- téri helyzetek, cselekvések,
- színek, irányok, formák, tulajdonságok, méretek felismerése.
- fogalomalkotás, problémamegoldó gondolkodás,
- számfogalom, számolási készség,
- szándékos figyelem
- analízis-szintetizáló készség fejlesztése

VERBÁLIS

- beszédkultúra, kérdéskultúra,
- kifejezőkészség,
- magabiztos tudatos kreatív önkifejezés.
- választékos nyelvi eszközökben gazdag, kultúrált stílus, különböző kommunikációs helyzetek
- beszédbátorság erősítése, beszédtechnika fejlesztése,
- szövegértés, kialakítása szövegalkotási kedv felkeltése
- kommunikációs igény motiválása.
- szókincsbővítés,
- tiszta artikuláció fejlesztése
-

7.7. Környezettudatos életmódra nevelés

Valljuk, hogy óvodáskorban a leghatékonyabb tudatosan elkezdni a környezet védelmére való nevelést, mivel ebben a korban lehet elsajátítani a legkönnyebben a természet szeretetéhez szükséges alapvető emberi hozzáállást.

Óvodánkban a környezetvédelmi nevelés alapja elsősorban az, hogy gyermekeink nagyfokú szeretettel, törődéssel és barátsággal forduljanak az őket körülvevő élő és élettelen környezethez. Nagy szerepünk van abban, hogy pozitív érzelmi viszonyt alakítsunk ki a természet minden élőlénye és tárgya iránt; hogy megláttassuk az értelmetlen pusztítást; hogy kellő odafigyeléssel és szeretettel megvédjük meglévő kincseinket. Arra törekszünk, hogy gyermekeink minél többet tudjanak meg környezetükről, óvják értékeit és így kellő tájékozottságot szerezzenek környezetük védelmének fontosságát illetően.

Az óvodában valamennyi óvodapedagógus feladata a természet szeretetére, tiszteletére és védelmére nevelés.

Célunk:

- olyan pedagógiai folyamat kialakítása, amely elősegíti és megalapozza a gyermekek környezettudatos magatartását, életvitelét, életmódját
- a gyermekek értékrendjének, érzelmi viszonyulásának alakítása
- környezettudatos magatartási minták megalapozása
- tapasztalataik segítsék a környezetben való eligazodást, az értékek védelmét, a szülőföld és az ott élő emberek, a helyi néphagyományok, szokások megismerését, szeretetét, tiszteletét

Az óvodapedagógus feladatai:

- olyan, az életkornak megfelelő szokásrendszerek, viselkedésformák alakítása, olyan képességek tudatos fejlesztése, melyek szükségesek a természetes és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat, a helyes értékrendszer, a környezettudatos életvitel megalapozásához
- a gyermekek közvetlen környezetében lévő világ értékeinek megismertetése, megszerettetése
- olyan ökológiai szemléletmód megalapozása, mely rávilágít arra, hogy a természetben mindenre szükség van, nincsenek hasznos és káros élőlények
- a természeti és társadalmi környezethez fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása

- a helyi sajátosságok felhasználásával az élő és élettelen környezeti tényezők leglényegesebb összefüggéseinek megláttatása
- a természetes élethelyzetek kínálta lehetőségek felhasználása

A természet-közeli életmód megvalósítása érdekében:

- a családra építve és az óvodában tovább folytatva alakítjuk a gyermekek és családtagjaik környezettudatos szokásait, amelyek biztos alapot adhatnak a korszerű környezeti kultúra kialakulásához
- sétákat, kirándulásokat szervezünk olyan helyszínekre, élőhelyekre, ahol jól megfigyelhetők a természet változásai és az élő és élettelen környezeti tényezők közötti kölcsönhatások.
- A kirándulások során fő feladatunk a természetes, eredeti környezetben történő tapasztalatszerzés, élménygyűjtés, egyedi természeti kincsek megismerése és a megfelelő viselkedési formák gyakorlása.
- erdei óvodai programokat szervezünk az óvodától távolabb eső helyi sajátosságoktól eltérő helyszíneken. A programmal célunk, hogy gyermekeink becsüljék meg a természeti erőket, jelenségeket, legyenek képesek rácsodálkozni a természet csodáira, szépségeire, óvják, védjék a természetet, annak növény- és állatvilágát, szeressék a természetet.
- madárbarát óvodaként folyamatosan, egész évben végzünk a gyermekekkel madárvédelmi tevékenységet. Célunk, hogy kialakuljanak olyan szokások, viselkedési formák, melyek meghatározzák a környezettel való harmonikus kapcsolatot, az élőlények szeretetét, tiszteletét.
- kialakítjuk a szelektív hulladékgyűjtés helyi feltételeit.
- minden jelentős zöld ünnepet megtartunk, a hagyományos óvodai jeles napok és ünnepek mellett:
  - Állatok világnapja: október 4.
  - Víz világnapja: március 22.
  - Föld napja: április 22.
  - Madarak és fák napja: május 10.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Olyan feltételek teremtése, amelyek lehetővé teszik a sokoldalú tapasztalatszerzést a természetben.
- Tudatosan törekedjünk arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyermekek saját természeti és társadalmi környezetükből
- Építünk a spontán lehetőségekből fakadó élménynyújtásra.
- A foglalkozások anyagába építjük be a környezet- és természetvédelmi ismereteket.
- A szabadban való mozgás, séták, kirándulások megszerettetése, megszervezése, a környezet megóvása.
- A takarékos energiahasználat szokásainak kialakítása.
- Szelektív hulladékgyűjtés bevezetése a csoportokban.
- Az évszaknak megfelelő változatos természetsarok kialakítása.
- A gyermekek életkorának megfelelő növény- és állatgondozás biztosítása (szobanövények ápolása, kerti növények gondozása, folyamatos madárvédelem).
- Hatékonyan működünk együtt a szülőkkel a környezet megszerettetésében, megóvásában, alakítsuk a gyermekek és családtagjaik környezettudatos szokásait.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Alakul a gyermekekben a természethez és a környezethez való pozitív viszony.
- Tudatosul bennük, hogy a természetben nincs elhanyagolható „felesleges” elem.
- Tevékenyen részt vesznek környezetük alakításában.
- Ismernek néhány környezetvédelemmel kapcsolatos fogalmat és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységeket (szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, komposztálás, stb.).
- Megtanulják a helyes életvitel alapjait, kialakulnak az egészséges életmóddal kapcsolatos szokások.
- Tudják, hogy egészséges, tiszta környezetben javul az élet minősége, míg a szennyezett környezet rontja azt. Meglátják az ok – okozati összefüggést, az egészség és a környezet minősége között.
- Figyelnek a környezet új jelenségeire, változásaira, érdeklődnek a változás iránt.
- Elítélik a környezet és az élőlények pusztítását.

7.8. A munka jellegű tevékenységek

Cél: A munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek és tulajdonságok kialakulása.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység - az önkiszolgálás, a segítség a felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás. A gyermeki munka tudatos pedagógiai szervezésével, a gyermekkel való együttműködéssel és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékeléssel próbáljuk elérni, hogy a gyermekek számára öröm legyen a munka és a napi tevékenységek természetes részévé váljon.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Teremtse meg a nyugodt, kiegyensúlyozott munkához szükséges légkört
- Biztosítsa a legalkalmasabb eszközöket, és szoktassa rá a gyermekeket azok rendben tartására
- Gondoskodjon róla, hogy a gyermekek saját személyük és a csoport érdekében maguk végezhesenek el minden olyan munkát, amelyre egyéni sajátosságuknak és életkoruknak megfelelően képesek
- Az óvoda lehetőségeihez képest tartalmilag gazdag, változatos feladatokat kapjanak
- Állandó megerősítéssel alakítsa ki pozitív viszonyt a munkához, mely során megtanulják tisztelni a munkát végző embert.
- A munkát ne végezze el helyettük más, a segítség a gyerekek önállóságának és a munka elvégzéséhez szükséges ismeretek készségek fejlesztésében valósuljon meg
- Éreztesse meg a gyermekekkel, hogy a munka felelősségteljes feladat, és lássák, hogy munkájuknak haszna és eredménye van.
- Biztosítsa a munka jellegű tevékenységek megfelelő helyét, idejét a napirendben
- Tegye lehetővé, hogy a gyerekek a számukra kedvelt munkafajtákban elmélyedhessenek
- Segítse a szülőket, hogy vegyék komolyan és tartsák tiszteletben gyermekük munkáját, legyenek segítségére annak elvégzésében. Beszélgessenek vele saját munkájukról is.

Munka jellegű tevékenységek az óvodában:

- önkiszolgálás: öltözködés, testápolási teendők, étkezéssel kapcsolatos munkálatok
- alkalmi megbízások teljesítése: környezet rendjének biztosítása, segítség az óvónőnek és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett munka
- naposi vagy egyéb munka: a csoport életéhez kapcsolódó állandó feladatok
- a környezet-, a növény- és állatgondozás: évszakoknak megfelelően végzett tevékenységek

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A rájuk bízott feladatot szívesen önállóan végzik,
- A gyakori tevékenységek, cselekvések szokássá válnak, kialakul a munka céljának tudata, a felelősségérzet
- Képesé válnak arra, hogy számoljanak tevékenységük következményeivel
- Formálódik, és egyre pontosabbá válnak a munkához való készségek, kialakul a munkaszervezés képességének alapjai
- Erősödik kezdeményezőkézségük
- Észreveszik a hiányosságokat és felszólítás nélkül megkezdik a szükséges munkát
- A munka részfolyamatait előre átgondolják és sorrendben alkalmazzák azokat
- Kialakul a közösségért végzett munka öröme és kapcsolataik színesebbé, bensőségesebbé válnak
- Kialakul a kitartás, felelősségérzet, kötelességteljesítés, önértékelés és ezzel együtt a közösségi értékelés is
- Önállóan és igényesen végzik a naposi munkát,
- Örömmel végeznek alkalomszerű munkát a közösségért,
- Folyamatosan részt vesznek a növények gondozásában és megindokolják egy – egy feladat elvégzésének szükségességét
- Szívesen segítenek a kisebbeknek, de kortársaiknak is, szeretnek meglepetést készíteni,
- Megerősödnek bennük a munka játéktól eltérő jegyei,
- Alapozódik a munka iránti, a dolgozó felnőttek iránti tisztelet, a munka megbecsülése, hasznosságának jelentősége.

7.9. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Cél: Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek teljes személyiségének fejlődése, képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, támogató környezet megteremtésével, a kölcsönösség, elfogadás és elfogadottság élményének megélésével.

A tanulás közben végzett sokféle tevékenység lehetőséget ad az érdeklődés, kíváncsiság kielégítésére, a tapasztalatszerzésre, a „megtanulás”, a gondolkodás örömeinek átélésére, az alkotásra, az emberi és tárgyi környezet szépségének felfedezésére.

Az óvodában a tanulás folyamatos, részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógusok által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Figyelembe veszi a gyermekek aktuális fizikai, érzelmi állapotát
- A gyermekek hibázásait, tévesztéseit a nevelési/tanulási folyamat szerves részeinek tekinti és a megértést segítő módon reagál rájuk
- Felkelti és fenntartja a gyermekek érdeklődését
- Feltárja és szakszerűen kezeli a nevelési/tanulási folyamat során tapasztalt megértési nehézségeket
- Fejleszti a gyermekek tanulási képességeit, lehetőséget teremt az önálló felfedezés gyakorlására
- Épít a gyermekek egyéni céljaira és szükségleteire a gyermekcsoport sajátosságaira
- Nyugodt és biztonságos nevelési, tanulási környezetet teremt
- Ösztönzi a gyermekeket a hagyományos és infokommunikációs eszközök célszerű, kritikus, etikus használatára a nevelési/tanulási folyamatban
- Az önálló tanuláshoz, tapasztalatszerzéshez – játékhöz és egyéb tevékenységekhez – szakszerű útmutatást, az életkornak és a gyermekek egyéni képességének megfelelő tanulási eszközöket biztosít
- Támogatja a gyermekek önálló gondolkodását, ismeri és a nevelési- tanulás- tanítási folyamat részévé teszi kezdeményezéseiket és ötleteiket
- Kiemelt figyelmet fordít a nevelési/tanulási folyamatban a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és testi sajátosságaira

- Tiszteletben tartja a gyermekek személyiségét, tudatosan keresi a bennük rejlő értékeket felelősen és elfogadóan viszonyul a gyermekekhez
- Az adott életkori sajátosságok figyelembevételével megismerteti a gyermekekkel az egyetemes emberi és nemzeti értékeket és azok tiszteletére neveli őket
- Módot talál az egyéni fejlődés lehetőségeinek megteremtésére, differenciált bánásmóddal segíti a tanulás hatékonyságát
- Felismeri a személyiségfejlődési – az esetlegesen jelentkező – tanulási nehézségeit, és képes számukra hatékony segítséget nyújtani, vagy szükség esetén más szakembertől segítséget kérni
- Felismeri a gyermekekben a tehetség ígéretét, és tudatosan segíti annak kibontakoztatását
- Figyelembe veszi és érték-ként közvetíti a gyermekek közösségek eltérő kulturális, társadalmi háttérből adódó sajátosságait
- Ismeri és tudatosan alkalmazza a gyermekcsoport sajátosságaihoz igazodó megismerési folyamatokat, nevelési/tanulási módszereket, eszközöket
- Lehetőséget biztosít a gyermekek megismerési vágyának, kíváncsiságának, sokoldalú érdeklődésének kielégítésére, elősegíti értelmi képességeinek fejlődését
- Ismeri és tudatosan felhasználja a gyermekek más forrásból szerzett tapasztalatait, ismereteit, tudását
- A gyermekeknek személyre szabott pozitív értékelést ad
- Az értékelési módszerek alkalmazása során figyelembe veszi azok várható hatását a gyermekek személyiségének fejlődésének érdekében
- A gyermekek számára adott visszajelzései rendszeresek, egyértelműek, tárgyilagosak
- Elősegíti a gyermekek önértékelési képességének kialakulását, fejlődését

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek eljutnak a pontos észlelésig, mellyel ismereteik megalapozottak lesznek, „látják – veszik” a világot.
- Felismerik az elemi ok – okozati összefüggéseket, a környezet mennyiségi, formai, tulajdonságbeli eltéréseit, úton vannak a fogalmi gondolkodás kialakulásához.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van
- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni,
- Minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről
- Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét
- Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb - szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg;
- Kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja a tanulási tevékenységet.
- Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik.
- Kialakul a téri észlelés, a vizuális és az akusztikus észlelés, a téri tájékozottság, a térbeli mozgásfejlettség és a testséma
- A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget
- A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival.

- A szociálisan érett gyermek egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését

A sajátos nevelésű gyermek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető el a fentiekben leírt fejlettség.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekkel szemben.

7.10. A drámajáték lehetőségei az óvodában

Célja: Önálló gondolkodásra képes, érző, önmagukat felvállaló emberek nevelése.

A drámajátékok a közösen átélt élmények segítségével hozzájárulnak a gyermekek kommunikációjának és kifejezőképességének fejlődéséhez, az empátiás képességek kibontakoztatásához, erkölcsi tulajdonságok felismeréséhez, finomodik általuk esztétikai érzékenységük, kreativitásuk, kíváncsiak lesznek az őket körülvevő Világra, és az emberekre. A drámajátékok részt vállalnak önmaguk és a világ mélyebb megismerésében, megértésében.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek érdeklődésére alapozva segítse az önkéntesség, a szabad választás és önállóság érvényesülését
- Ügyeljen irányításának módjára és mértékére. A legfontosabb játékvezetői tulajdonság leginkább a jó megfigyelés, kérdezni tudás, rugalmasság, következetesség, empátia, gyermekismeret, hitelesség, nyitottság, elfogadás, kreativitás
- Biztosítsa a gondolat- és vélemény-nyilvánítás szabadságát, a meghallgatás és meghallgattatás szabadságát
- Segítse a gyermekeket a spontán tapasztalatszerzésben
- Biztosítsa a megfelelő játékteret és a játékidőt a drámajátékhoz, a játékot igény szerint ismétlje meg
- Teremtse meg a drámajátékhoz szükséges alkotói légkört
- Építsen a gyermeki kérdésekre és válaszokra, mely a játék részévé válnak
- Alkalmazkodjon a gyermekcsoport érettségi szintjéhez, a játékok kreatív átformálása a csoport vagy a témához való kapcsolódás által.

Az életkori sajátosságok, vagyis mikor és mit...

- Biztonságot, kiszámíthatóságot, egységérzetet adnak, ami jó meder a hétköznapi életben

- A drámajáték minden olyan helyzetben alkalmazható, ahol mód van a komplex nevelési elvek és módszerek alkalmazására.
- Kapcsolhatjuk a neveléssel kapcsolatos feladatokhoz, alkalmazhatjuk terápiás céllal és konfliktusok feloldására is.

3 éves korban:

- azonosuláson, utánzáson alapuló élményjátékok
- ismerkedési és szeretet játékok a társas kapcsolatok erősítésére

4 éves korban:

- fantáziát fejlesztő játékok
- a fentiek is és egyszerűbb, együttműködést kialakító játékok
- egyszerűbb koncentrációs játékok

5-7 éves korban:

- kommunikációt és metakommunikációt fejlesztő játékok
- a fentiek és kreativitást, kifejezőkészséget fejlesztő játékok
- koncentrációt, emlékezetet fejlesztő játékok
- ön- és társismeretet fejlesztő játékok
- empátiát fejlesztő játékok
- szerepjátékok, mesejátékok másképpen

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Egyéni és életkori sajátosságainak megfelelő értelmi és érzelmi intelligencia.
- Kooperatív képességek fejlődése
- Nyelvi-, kommunikációs képességek fejlődése
- Esztétikai érzékenység, versek, mesék megismerése, átadása
- Szocializáció, szabálytudat, ön- és társselfogadás.
- Kreatív, gazdag fantázia, empatikus attitűd
- Kulturális hátrányok enyhülése
- Szociális hátrányok csökkentése
- A gyermek személyiségének sokoldalú fejlődése

8. Az óvoda gyermekvédelmi feladatai, szociális hátrányok enyhítése, esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések

Nevelőmunkánk során olyan módszerek és eljárások alkalmazására törekszünk, amelyekkel enyhíteni tudjuk a hátrányokat, és amelyekkel a gyermekek nevelése, fejlesztése eredményesebbé tehető. Fontosnak tartjuk a gyermekek esélyegyenlőségének megteremtését.

Cél: Prevenció során feltárni a tényeket, amelyek a gyermek fejlődését akadályozhatják, veszélyeztetik és segítségnyújtás a gyermek testi, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez. Esélyegyenlőség biztosítása, a szociális hátrányok enyhítése.

Az óvodás gyermek családi helyzetének évenkénti felméréséhez szükséges szempontok.

- veszélyeztetett gyermek
- hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek
- három- , vagy többgyermekes családban élő gyermekek

Veszélyeztetett gyermekek, akik testi, lelki, erkölcsi és értelmi fejlődését a szülő vagy a gondozó környezet nem biztosítja, ezért a gyermek egészséges személyiségfejlődése nem biztosított.

A gyermek veszélyeztetettségének okai:

Családi környezet:

- rossz lakásviszonyok
- egészségügyi okok
- anyagi okok
- nevelési hiányosságok
- megromlott családi kapcsolat
- bűnöző családi helyzet

Családon kívüli környezet:

- munkanélküliség
- váltakozó párkapcsolatok
- hajléktalanok, önkéntes lakásfoglalók
- életvitel az utcán történik

- kéregetésre kényszerítés
- életvitel az italboltban történik
- pszichiátriai kezelés
- kábítószerelés

Ezek következménye lehet a gyermek egészséges személyiségfejlődésének sérülése, deviáns magatartásformák kialakulása.

Hátrányos helyzetű gyermek, akiknek alapvető szükségleteinek kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családja, szűkebb társadalmi környezete az átlaghoz képest negatív eltérést mutat, elsősorban szociális és kulturális téren. Mindez azonban még nem veszélyezteti egészséges személyiségfejlődését, de az optimális fejlődési lehetőség akadályozott.

Kialakulásához vezető tényezők:

- alacsony jövedelmi, fogyasztási szint,
- rossz lakáskörülmények,
- a szülő alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje.

Következménye lehet a gyermek esélyegyenlőtlensége

Az óvodapedagógus feladatai:

- Közreműködik a gyermek és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában
- Az ismeretek birtokában megteszi a szükséges lépéseket, (tájékoztatás) balesetvédelem
- Minden év elején felméri a gyermekek családi és anyagi helyzetét
- Gyermekvédelmi felelős segíti az óvodapedagógus gyermekvédelmi munkáját, baleset - megelőzés
- Gyermekvédelmi program elkészítése, gyermekvédelmi ismeretek bővítése
- Elősegíti a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását, hátránykompenzációt végez
- Biztosítja a sajátos nevelésű gyermek differenciált fejlesztését, nevelését, ha szükséges szakemberbevonásával
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő – óvó intézkedésekre javaslatot tesz.
- A gyermekeket és családjukat lehetőségeihez képest minél jobban megismeri, családlátogatásokat szervez

- A problémákat a hátrányos helyzet okozta tüneteket, felismeri, és ha szükséges ehhez szakember segítségét kéri.
- A felzárkóztatást és tehetséggondozást megvalósítja.
- Egyéni differenciált bánásmóddal a testi, érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődést elősegíti, folyamatosan ellenőrzi.
- Részt vesz az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában, a szűrést szükség esetén soron kívül javasolja.
- A rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kíséri, szükség esetén az óvodavezetőnek jelzi a hiányzást.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslatával elősegíti.
- A szülőkkel együttműködő, partneri kapcsolatot alakít ki, a szülői szerep eredményesebb betöltését elősegíti.
- Jó kapcsolatot tart, együttműködik a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szervekkel, személyekkel. és egymást kölcsönösen tájékoztatják

Az óvodavezető feladatai:

- Képviseli a gyermek és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja, és személyes részvételével elősegíti ezek érvényesülését.
- A családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiküszöböli a veszélyeztetett gyermekekre ható ártalmakat, védi őket a testi, lelki, erkölcsi károsodásoktól, illetve ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat.
- Kapcsolatot tart konkrét esetekben a Szakértői Bizottsággal, gyámhatósággal, pártfogókkal, nevelőszülői felügyelőkkel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit, és ezt kollégái tudomására hozza.
- Segíti és szorgalmazza a veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását.
- Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvodapedagógusok között.

- Irányítja a differenciáló, az egyéni nevelési/tanulási utak kialakítását célzó nevelési/tanulási utak kialakítását célzó nevelés/tanulástámogató eljárásokat, a hatékony gyermeki egyéni fejlesztést
- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket, az intézkedéseket, az eredményeket.
- Nyilvántartja a kötelező óvodai nevelésből távolmaradás kockázatának kitett gyermekeket és aktív irányítói magatartást tanúsít a távolmaradás megelőzése érdekében
- Elősegíti a csoportvezető óvónők felderítő tevékenységét. Szükséges esetekben családlátogatást végez a csoport óvónőivel.
- Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében és minőségbiztosításában.

A gyermekvédelmi munka várható eredményei:

- Megakadályozzuk, hogy a gyermek veszélyeztetett legyen
- Szorosan és jól együttműködünk a hátrányos helyzetű családokkal
- Differenciált bánásmóddal segíteni tudunk a hátrányok csökkentésében vagy leküzdésében
- Minden rászoruló gyermek megkapja a jogosultság szerinti kedvezményeket.
- Bizalommal fordulnak felénk a szülők, és elfogadják javaslatainkat, segítségünket.
- Segítő szolgálatok tanácsait igénybe veszik.

Minden óvodapedagógust és alkalmazottat titoktartási kötelezettség terhel a gyermekkel és családjával kapcsolatban a mindenkori törvényi szabályok szerint. Ez minden olyan tényre, adatra, információra vonatkozik, amelyről hivatásának ellátása során szerez tudomást.

9. A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

9.1. Sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelése

Sajátos nevelési igényű gyermek az a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján

- mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A sajátos nevelési igény kifejezi

- a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az autizmus spektrumzavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását
- b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszhetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

Az óvodavezető feladata:

- A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek fejlesztő pedagógiai ellátásának, valamint az integráltan nevelt sajátos nevelési igényű gyermekek egészségügyi, pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkoztatásának megszervezése és a speciális eszközöknek biztosítása, amelyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz
- Az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségének igénybe vétele, kapcsolatfelvétel
- Az óvodapedagógusok részvételének támogatása óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszhetőséget megfogalmazó pedagógiai-gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

- a) A mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékoságból, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékoságból, autizmus spektrum zavarból, illetve egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó

vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,

- b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- d) Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- e) Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.
- b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- c) korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.
- d) A gyermek
  - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei
  - képességei, kialakult készségei,
  - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
  - családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes sajátos nevelési igény típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Halmozottan fogyatékos gyermek, gyermekcsoport esetén a megállapított fogyatékoságok mindegyikére tekintettel kell lenni.

A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- a) A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;

- d) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- e) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- f) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- g) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

Integrált – nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést támogató intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a tevékenységekhez önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

- a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
- b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
  - a tevékenységek során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
  - egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
  - alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
  - együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.
- c) A gyermek fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:
- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
  - javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
  - segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
  - együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
  - segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
  - kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
  - részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
  - részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelésünk során:

9.1.1. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos

tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A jelentősen eltérő kóreredet – végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok; petyhüdt bénulást okozó kórformák; a korai agykárosodás utáni mozgásrendellenességek; egyéb, maradandó mozgásállapot-változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák; a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák – és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat:

- a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése,
- a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és így módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés.

Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció és a terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai tevékenységek körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat. Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén.

9.1.2. A látási fogyatékos (látássérült) gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók. A speciális, gyermekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

9.1.3. A hallási fogyatékos (hallássérült) gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik. A legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes megvalósításával a súlyos következmények csökkenthetők.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata

– a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkézszenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

- a hallás és a beszédértés fejlesztése, a hangos beszéd aktív használatának építése, a grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció.
- a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókinccset, szájról olvasási készséget.
- Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében.
- A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókinccsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.
- A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai rehabilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.
- A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

9.1.4. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták,

amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

9.1.5. A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek sérülése általában már az óvodáskort megelőzően, közvetlenül szülés után vagy kora gyermekkorban felismerhető. A jól szervezett és hatékony korai fejlesztés jelentősen segítheti az óvodai beilleszkedést és az óvodaérettség elérését.

Óvodába lépéskor jellemző a bizonytalan nagymozgás, ügyetlen manipuláció, előfordulhatnak sztereotip mozgások. Szobatisztaság kialakulatlan, beszédértés gyenge, sok esetben a kommunikáció súlyosan akadályozott. Sérült a figyelem, a motiváció, az emlékezet és a kitartás.

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, hogy biztosítson:

- a) az alapmozgások, manipuláció kialakítására, fejlesztésére,
- b) a minimális kontaktus, kooperációs készség, valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a gyermek egyéni szükségleteinek megfelelően a szóbeli kommunikációt kiegészítő, illetve helyettesítő módszerek, eszközök alkalmazásával történő fejlesztésére,
- c) a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókinccs bővítésére,
- d) a szobatisztaság, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására,
- e) az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekedni kell a megfelelő motiváció fenntartására, a csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

9.1.6. Beszédfogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszédfogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszédfogyatékos gyermek szenzoros, motoros

vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A fejlesztés feladatai:

- A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján.
- A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.
- Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését.
- A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.
- Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

9.1.7. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó

kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot háttérében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésett fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő rehabilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nem beszélő, vagy megkésett beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítséggel használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.

A fejlesztés feladatai:

- A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.
- A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan

a szülőkkal való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre.

- Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva.
- A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

9.1.8. A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat:

- a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával.
- A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen.
- További feladat megelőzni a teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.
- Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

9.2. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

Kiemelten tehetséges az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti képességek birtokában, magas fokú kreativitással rendelkezik és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Az óvodapedagógus feladata:

- Felismeri a tehetséget és az egyéni sajátosságokat tiszteletben tartása mellett fejleszti képességeit
- Differenciált, az egyéni képességekhez igazodó feladatokat ad, önálló és mikrocsoportos szervezeti keretek között
- Az egyéni fejlődést közvetetten a környezeti változók által támogatja,
- A tehetséggondozás a tevékenységre és nem teljesítményre irányul,
- Módszertani sokféleségre épül,
- Erősíti az önálló és társas tevékenységet.
- Személyes beszélgetésekkel, a biztatás, a jutalmazás megfelelő formáinak megkeresésével a lehető legjobb eredmények elérésére törekszik
- Segíti a szülőket tehetséges gyermekük nevelésében
- A kiugró tehetségeket megfelelő tehetségfejlesztő programba, illetve szakemberhez irányítja, aki gondoskodik a megfelelő fejlesztésükről.

Külön tehetséggondozásra és fejlesztésre az óvodában csak az 5-6-7 éves gyermekek esetében kerülhet sor.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- kiemelkedő képessége fejlődik
- társai elismerik
- társas kapcsolataiban kiegyensúlyozottabbá válik

10. A pedagógiai munka ellenőrzése

A pedagógiai munka ellenőrzését az ellenőrzési ütemterv tartalmazza, melyet az óvodavezető minden tanév elején a nevelőtestület előtt nyilvánosságra hoz és az éves munkatervben rögzít. Ellenőrzésre jogosult az óvodavezető, aki az ellenőrzési tervben foglaltak alapján végzi a munkáját.

Az óvodavezető az intézményben folyó valamennyi tevékenységet ellenőrzi.

Az ellenőrzések kiterjednek a pedagógiai program, az éves munkaterv megvalósítására, valamint az ezzel kapcsolatos tevékenységek vizsgálatára.

Az óvodavezető látogatásai alkalmával tapasztalatokat gyűjt a program helyi alkalmazhatóságáról, valamint arról, hogy mennyiben segítette elő a gyermekek fejlődését, nevelését. Az ismeretek alapján segítséget tud nyújtani az óvodapedagógusoknak abban, hogyan valósítsák meg a program célkitűzéseit.

11. A pedagógiai program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke

A Pedagógiai Programunk megvalósításához az alábbi eszközök felszerelések szükségesek (az összeállításnál figyelembe vettük a 2020/2012 (VIII.31.) EMMI rendeletet)

Csoportszoba berendezési tárgyai:

50 db óvodai fektetők, 50 db gyermekszék, 8 db gyermekasztal, fényvédő és dekor-függöny ablakonként, szőnyeg csoportonként, 3 db játéktartó polc, 2 db fektető tároló, 1db élősarok állvány, 2 db hőmérő, 1db eszköz előkészítő asztal, 1 db textiltároló szekrény, 1db edény és evőeszköz tároló szekrény, 2 db szeméttároló, 1db bábtartó, 2 db könyvszekrény, 15 db abrosz, 40 db takaró, 100 db törölköző

Gyermeköltöző:

40 db öltözőrekesz, ruhatároló, fogas, öltözőpad

Gyermekmosdó berendezési tárgyai:

5 db falitükör, 1 db hőmérő, 2 db fogmosó polc, 5 db körömkefe, 2 db törölköző tartó, 1 db fedeles szeméttároló,

Mozgásfejlesztés eszközei:

3 db tornapad, 2 db tornaszőnyeg (szivacs), 2 db bordásfal, 1 db mászó készlet, 1db mászókötel, 20 db léglabda, 10 db ugráló kötel, 30 db bot, 20 db tornakarika, 3db füles labda, 1 db egyensúlydeszka, 1 db bújócsó, 1 db egyensúlytölcsér, egyéb speciális fejlesztő eszközök típusonként 2 – 2db,

Játékok:

Szerepjátékok, építő, konstruáló és szabályjátékok, dramatizálás és bábozás, barkácsolás eszközei a csoport összetételének megfelelően minden fajtából, érzékelő észlelő játékok, emlékezet, figyelem, képzeletfejlesztő játékok, gondolkodtató játékok fajtánként 3db

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc eszközei:

Felnőtt kézre: 1db xilofon, 1db felnőtt dob, 5 db triangulum, 5 db kiscintányér, fajtánként 1db ütőhangszerek vegyesen, kézi csörgő készlet, harmóniafa, ritmus-szett, Gyermekkézre: teljes hangszerkészlet (ritmus és hallásfejlesztők) 1db

Anyanyelvi nevelés és fejlesztés eszközei:

18 db kártyakészlet (szókincs bővítéshez), Bábkészlet 1db, Kreatív készlet csoportonként 1db, Könyvek 20 db, anyanyelvi fejlesztő eszközök 20 db csoportonként

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka eszközei:

Zsírkréta, filctoll, ceruzák, kréta, tempera, gombfesték, ecset, üvegfesték, tollak, olló, ragasztó különböző méretű és anyagú papírok, fólia, tus, henger, textilfesték, táblák, fűző, agyag. Festő és rajzkészlet 1db csoportonként

Külső világ tevékeny megismerés eszközei:

5 db logikai készlet, 2 db teljes alakot mutató tükör, nagyítókészlet, 1db cd - lejátszó, 1db diavetítő, 1db vetítő vászon, Logico játékok 6db /csoport, Kétkarú tanmérleg 1db/csoport Matematikai fejlesztő eszközök 5 db

Munka jellegű tevékenység eszközei:

Gyermek méretű szerszámok: locsoló kanna, gereblye, seprű, lapát, lombseprű, talicska 5 db

Udvari eszközök:

1db kerti asztal, 2db kerti pad, 1db babakáz, 1db udvari homokozó, 1db takaróháló, csúszdaállvány és lap, kötélletra, 1 pár mini kapu, 2 db rugós játék, 1db mászóka, 1db lengőhinta állvány, 1db mérleghinta, mobil eszközök pl. Kismotorok, roller, futóbicikli

Pedagógiai munkát segítő eszközök:

Felnőtt asztalok székek, tároló szekrények, könyvszekrény, iratszekrény, telefon, számítógép, Internet hozzáférhetőség, e-mail cím, nyomtató, fénymásoló, folyóiratok és szakkönyvek, védő és munkaruha, mentőláda.

Felnőtt munkavégzéshez szükséges eszközök:

Mosógép, centrifuga, vasaló, vasaló állvány, hűtőgép, porszívó, takarító eszközök. Fűnyíró, lombseprű, fűrógép, kerti olló, locsolótömlő és kocsí, gereblye, ásó, kapa, ecsetek, kézi szerszámok.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Érvényességi rendelkezések

Az óvodai pedagógiai program érvényességi ideje: a nevelőtestület határozata alapján visszavonásig szól.

A törvényi változások követése miatt a pedagógiai program módosítását a nevelőtestület elfogadta és az intézményvezető jóváhagyta.

A módosítás a fenntartóra többletköltséget nem hárít. A Pedagógiai Program hatályos

2019. november 1. – től.

Az óvodai nevelési program módosításának lehetséges indokai:

- törvényi változás
- szervezeti átalakítás
- egyéb érdekegyeztető fórum módosító javaslata
- program bevalását figyelemmel kíséző ellenőrzést, értékelést követő módosítási javaslat esetén.

Előírás a program módosításának előterjesztésére:

- írásbeli előterjesztés az óvodavezetőjének,
- részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten.

Nyilvánosság biztosítása: a Pedagógiai Program dokumentumot a Nemesbódi Gyöngyvirág Óvoda iratkezelési szabályzata szerint kezeljük és a közérdekű adatok megismerésére irányuló szabályok szerint biztosítjuk a nyilvános hozzáférését. Az óvodában a dokumentum hozzáférhető - helyben olvasásra minden alkalmazott és érdeklődő számára – az intézményvezetői irodában elhelyezett példány, és a gyermekcsoportokban elhelyezett példányok formájában, valamint hozzáférése biztosított az óvoda honlapján.

Rendelkezők a pedagógiai program módosításának elfogadásáról

A pedagógiai programot készítette és elfogadta a Nemesbódi Gyöngyvirág Óvoda nevelőtestülete. Határozati szám: 12/2019. (10.28.)

1. Molnár Bettina Julianna
2. Pintérné Frisch Eszter
3. Varga Józsefné
4. Fentős István Gellértné - Óraadó óvodapedagógus

Dátum: Nemesbőd, 2019. október 28.

A Nemesbódi Gyöngyvirág Óvoda Pedagógiai programját az óvodavezető jóváhagyta

.....
Intézményvezető

Dátum:

A Nemesbódi Gyöngyvirág Óvoda Szülői Szervezete megismerte, véleményezte, támogatta az intézmény Pedagógiai Programját.

.....
Dátum: Nemesbőd, 2019. 11. 04.

Felhasznált irodalom:

- Dr. Pereszlényi Éva: Az óvodák szakmai fejlesztése Budapesti Tanítóképző Főiskola 1994.
- Honi György: A pedagógiai program Raabe Könyvkiadó Kft 1994. Korszerű iskolavezetés közoktatási kézikönyv
- Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés, de hogyan? Munkáltató könyv a helyi nevelési program készítéséhez NAT-TAN sorozat OKI, OKKER Bp. 1996.
- Nagy Jenőné: Segédlet az óvodák nevelési programjának elkészítéséhez. JNSZ Megyei Pedagógiai Intézet 1996.
- Nagy Jenőné: Helyzetelemzés, önmeghatározás, döntés! Az óvodai nevelési program előkészítő szakasza. OKKER Bp. 1997.
- Dr. Füle Sándor: A helyi pedagógiai programok kidolgozása /OKKER Oktatási Iroda 1995.
- Nagyné Jánosi Éva: Pedagógiai programkészítés az óvodában. Módszertani segédanyagok Debrecen 1996.
- Dr. Pereszlényi Éva: A Helyi Óvodai Nevelési Program szakmai feltételrendszere /Alcius Bt Bp. 1997.
- 363/2012 (XII. 17.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- Óvodai nevelés országos alapprogramja - a 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet
- A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve (Oktatási hivatal – Irányelvek és alapprogramok)
- Önértékelési kézikönyv óvodák számára – Negyedik javított kiadás
Az Oktatási Hivatal által módosított, az emberi erőforrások minisztere által 2018. augusztus 31. – én jóváhagyott tájékoztató anyag / hatályos 2019. január 1. napjától